

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026.

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Stadsledningskontoret får i uppdrag att revidera förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 i enlighet med de synpunkterna som Studentforum, Antidiskrimineringsbyrån Väst, Socialnämnd Nordost och Kulturnämnden lämnat i remissvar som inte omhändertagits, inkludera prostitution, människohandel och sexuell exploatering i planens mål och strategier, samt komplettera med hänvisning till Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer 2020–2023 och Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024.
2. Stadsledningskontoret får i uppdrag att revidera förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 genom att ta bort de tillagda skrivningarna som innebär stora svårigheter i tillämpningen, gällande att kommunal verksamhet ska fördöma individer, samt om att garantera att de aktörer som rör sig ute, av medborgarna uppfattas dela demokratiska värderingar.

Yrkandet

Otrygghet och brottslighet medför många negativa konsekvenser. Vi rödgrönrosa anser därför att det är positivt och mycket viktigt att staden arbetar trygghetsskapande och brottsförebyggande. Eftersom brottsutsatthet och otrygghet är ojämlikt fördelat mellan människor i staden kan programmets implementering och genomförande bidra till en mer jämlik stad. Ökad trygghet och minskad brottslighet kan också förväntas ge positiva effekter på folkhälsan samt tilliten och förtroendet för samhället.

Programmet avgränsar otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott. Det är en viktig del av otrygghet. Trygghet är dock ett bredare begrepp än så och det är viktigt att det återspeglas i programmet. Programmets insatser har dessutom kopplats ännu tydligare till den del av begreppet trygghet som innebär utsatthet för brott efter den omarbetning som gjorts med anledning av yrkande från M, L, C, S och D. I enlighet med Studentforums remissvar bör avgränsningen göras bredare så att den innefattar fler former av otrygghet.

Det föreslagna programmet är skrivet på ett generaliserande sätt vilket riskerar att osynliggöra grupper i samhället som kan vara både brottsutsatta och brottsutövare. Det gör att det blir oklart för vem arbetet blir trygghetsskapande och brottsförebyggande. Det finns grupper i samhället som kan uppleva en högre grad av misstänkliggörande av just deras grupp, vilket orsakar otrygghet för dessa grupper. Detta uppmärksammas i Antidiskrimineringsbyrån Västs remissvar och har inte omhändertagits tillräckligt i den reviderade versionen.

Antidiskrimineringsbyrån Väst pekar också på att utan att definiera vilken kunskap som saknas, blir det svårt för stadens förvaltningar och verksamheter att veta vad det är för kunskap de behöver mer av. Till exempel behövs en hög kunskap och förståelse för minoriteter i samhället för att kunna skapa insatser som är trygghetsskapande och brottsförebyggande för samtliga i samhället.

Samverkan är en viktig faktor i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet har ökad samverkan som ett mål och lyfter vikten av att staden ska arbeta med goda krafter hos privata aktörer och civilsamhället. Antidiskrimineringsbyrån Väst pekar på att det inte framgår av programmet vilka goda krafter eller vilka delar av civilsamhället som avses. Det är av stor vikt att civilsamhället ges realistiska förutsättningar för att kunna samverka med staden. För att fånga upp olika grupper i samhället krävs tillgänglighet och förståelse för olika gruppers behov. Generellt är främjande av förmåga till civillurage en viktig faktor där civilsamhället och många andra aktörer har en roll att spela.

Kulturverksamhet kan bidra till att öka kontaktytorna mellan stadens verksamheter och medborgarna och på så sätt skapa ökad delaktighet och engagemang i samhället. Även denna typ av verksamheter bör därför i enlighet med Kulturnämndens remissvar lyftas upp i programmet.

De främjande och förebyggande perspektiven är mycket viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet. Dessa perspektiv bör därför få en mer framträdande roll i programmet. Satsningar på generella välfärdsinsatser som bidrar till bra utbildning, arbete, god försörjning samt skäliga boendevillkor för människor är viktiga förutsättningar för trygghet och när detta fungerar väl ger det positiva brottsförebyggande effekter. De ojämlika sociala och ekonomiska villkor som är vardag för invånarna behöver tas hänsyn till då skillnaderna i livsvillkor påverkar tryggheten. I enlighet med Socialnämnd Nordosts remissvar bör betydelsen av stadens välfärdsinsatser skrivas in tydligare i programmet. Några förbättringar har gjorts i den reviderade versionen men välfärdsinsatserna och social prevention bör få en tydligare del i programmet. Utifrån detta perspektiv bör det faktum att programmet utgår ifrån rutinaktivitetsteorin problematiseras.

Inom vissa brottstyper utgör pojkar och unga män en stor andel av både gärningspersoner och brottsoffer. Detta gäller särskilt för dödligt våld, misshandel (undantaget våld i nära relation och sexuellt våld där kvinnor är kraftigt överrepresenterade bland brottsoffer), narkotikarelaterade brott och rån. Destruktiva maskulinitetsnormer och machokultur är strukturer som behöver hanteras både långsiktigt på en universell nivå. Samtidigt behöver de också problematiseras och hanteras genom mer kortsiktiga åtgärder. I enlighet med Socialnämnd Nordosts remissvar bör programmet lyfta destruktiva maskulinitetsnormer tydligare.

Prostitution och människohandel är allvarliga brott inom det sexualiserade våldet, men nämns dessvärre inte i planen. Planen synliggör specifikt brottsoffer för våld i nära relation, hedersrelaterat våld och hatbrott under flera av planens strategier (se strategi 3.5 och 4.4). Var tionde svensk man har någon gång har köpt sex vilket visar att vi har lång väg kvar för att få bukt med detta samhällsproblem. I regeringens handlingsplan mot prostitution och människohandel framgår det att kommunerna, främst genom socialtjänsten, har ansvar för att bistå med insatser av olika slag. Ansvaret gäller både för personer bosatta i kommunen och de som vistas här tillfälligt, inklusive utländska invånare med eller utan uppehållsrätt. Sveriges Radio har gjort en granskning som visar att endast en tredjedel av landets kommuner har en handlingsplan för att hjälpa de som har erfarenhet av sexuell exploatering. I Västra Götalandsregionen är det enbart två kommuner (Trollhättan och Åmål) som har en handlingsplan för detta arbete. Göteborgs Stad bör bedriva förebyggande arbete, där fler nämnder och bolag kan bidra för att upptäcka prostitution och sexuell exploatering. Göteborgs stads trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program bör därför inkludera detta perspektiv för att synliggöra både brottsoffren och den otrygghet som skapas i samhället av sexköp och människohandel.

Enligt barnkonventionen ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Barnperspektivet bör därför ha en tydlig roll i programmet och det bör finnas en tydlig koppling till Göteborgs Stads barnrättsplan 2022–2024.

Efter omarbetning med anledning av yrkande från M, L, C, S och D innehåller programmet en skrivning om att kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser inte ska bortförklaras eller förminska samt att samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar. För oss är det viktigt att kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser inte förminska eller bortförklaras. Däremot saknas definitioner och rättspraxis kring hur en kommunal verksamhet kan fördöma individer som begår kriminella handlingar. Kriminella handlingar ska lagföras och hanteras av rättsväsendet utifrån rådande lagstiftning, det är varken rättssäkert, demokratiskt, eller inom den kommunala kompetensen att rikta ”fördömanden” mot kommunens invånare. Skrivningen blir därmed omöjlig för nämnder och styrelser att omsätta i praktiken och bör därför tas bort.

Även den ändring som gjorts i enlighet med yrkandet som handlar om att staden alltid ska garantera att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar kan bli svår för nämnder och styrelser att omsätta i praktiken på ett rättssäkert sätt och bör tas bort. Det är viktigt att de aktörer som verkar i staden delar demokratiska värderingar, och det är en fråga som staden behöver verka för på många plan, däremot finns det svårigheter att tillämpa en garanti på det sätt som såsom yrkandet från M, L, C, S och D formulerat. Staden ska säkerställa att organisationer som staden samarbetar med delar demokratiska värderingar. Staden kan däremot inte kontrollera hur en individ eller organisations demokratiska värderingar *uppfattas* av medborgarna. Det är mycket svårt att föreställa sig hur varje enskild individ som deltar i exempelvis en nattvandring i sitt bostadsområde ska utsättas för en prövning av kommunen för hur deras demokratiska värderingar *uppfattas* av göteborgarna. Vad gäller stadens möjligheter att garantera att deltagare i olika trygghetsskapande aktiviteter, såsom grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar, alltid delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar så finns det i nuläget vissa styrande dokument att förhålla

sig till. Enligt till exempel Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället ska föreningar som ansöker om bidrag för föreningsverksamhet uppfylla en rad grundläggande kriterier som syftar till att säkerställa att de föreningar som beviljas bidrag lever upp till de krav Staden ställer i detta avseende. För andra kategorier av deltagare, framför allt privatpersoner, finns inte samma möjligheter att kontrollera eller garantera att dessa i alla lägen delar, och av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar.

Yrkande

2022-04-21

Ärende nr 2.1.14

Tilläggsyrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. a) I programmet under ”målområde 4: Minska benägenheten att begå brott” läggs på valfritt ställe in en text som lyder:

För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser som anlagd brand och blåljussabotage, ska polis och räddningstjänsten i samverkan med grundskolan arbeta med socialt förebyggande och tillitsskapande aktiviteter mot framför allt barn och ungdomar, men även riktat mot föräldrar.

Socialtjänst och skola ska förstärka skötsamhetsnormen och ställa rättmätiga krav på att de unga och de familjer de möter har ett respektfullt bemötande och förstår sitt medborgaransvar.

- b) I programmet under ”målområde 5: Minska möjligheten att begå brott” läggs på valfritt ställe in en text som lyder:

Det övergripande målet för salafistiska miljöer är att segregera och inkapsla invånare i utsatta områden. Det förekommer att islamistiska rörelser vill skapa konfliktytor och införa parallella strukturer med vårt demokratiska samhälle. Det finns en utbredd tolerans för polishat och en del av dessa verksamheter uttrycker nedsättande och hotfulla budskap om och till polismyndigheten. För att få ett bättre grepp om dessa miljöer, ska de aktörer som får tillgång till kommunens lokaler samt erhåller bidrag i högre utsträckning granskas. Högre krav på återrapportering ska ställas och oannonserade besök ska ske, för att se om det exempelvis är just läxhjälp som sker, eller något helt annat.

2. I programmet ska framgå att kommunen tar på sig ett direkt ansvar för att gruppen äldre samt funktionsnedsatta får tillgång till lättförståelig information om de vanligaste formerna av bedrägeribrott, samt extra insatt stöd när dessa brott redan har begåtts.

3. I programmet ska framgå att personal som arbetar med äldre, funktionsnedsatta, barn och ungdomar inom kommunen skall kunna uppvisa utdrag ur belastningsregistret som visar att man inte tidigare gjort sig skyldig till övergrepp.
4. Programmet ska belysa och inkludera insatser för barn och unga i Göteborgs stad som utsätts för rån och förnedring.
5. I programmet ska framgå att arrangörer av frivilligverksamhet för barn och unga ska vara skyldiga att försäkra sig om att ingen vuxen inom verksamheten begått brott riktade mot barn, för att kunna erhålla ekonomiskt stöd.
6. I programmet ska framgå att kommunen ställer krav på att staten tar sitt fulla ansvar för att polisen är tillräckligt bemannad och arbetar på ett sätt som är anpassat efter lokala behov.
7. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, kan därefter antas.

Yrkandet

Sverigedemokraterna anser att ovanstående punkter saknas i programmet.

Brottsbekämpning är inte i första hand en kommunal angelägenhet. Många av de åtgärder som krävs måste vidtas på riksnivå i form av en ansvarsfull invandringspolitik, skärpta lagar samt fler poliser med ökade befogenheter. I avvaktan på en regering som inser detta vill vi dock göra allt vi kan för att tvinga tillbaka brottsligheten kommunalt.

Brottsförebyggande arbete kan delas upp i två områden. **Social brottsprevention** innebär åtgärder som, ofta långsiktigt, påverkar en persons benägenhet att begå brott. Exempel på sådan verksamhet kan vara antiskolkprogram i skolan.

Situationsanpassad brottsprevention innefattar mer åtgärder som syftar till att minska antalet situationer som kan resultera i brottslighet genom att göra brotten svårare att utföra, öka risken för upptäckt eller att minska vinsten av brottet. Exempel på sådan verksamhet kan vara att införa kameraövervakning eller patrullerande ordningsvakter på brottsutsatta platser. Sverigedemokraternas uppfattning är att båda angreppssätten är helt nödvändiga, men att den situationsanpassade brottspreventionen i dagsläget är mest eftersatt och därför kräver mest resurser i form av nysatsningar.

I första hand skall kommunen inrikta sig på brottsförebyggande arbete genom samverkan med polisen, lokala näringslivet, ideella föreningar och skolan. Arbetet mot droger, missbruk, samt mot attacker mot blåljuspersonal och förare i kollektivtrafiken måste stärkas.

All personal som arbetar med äldre, funktionsnedsatta, barn och ungdomar inom kommunen skall kunna uppvisa utdrag ur belastningsregistret som visar att man inte tidigare gjort sig skyldig till övergrepp. För att erhålla ekonomiskt stöd skall även

arrangörer av frivilligverksamhet för barn och unga vara skyldiga att försäkra sig om att ingen vuxen inom verksamheten begått brott riktade mot barn.

Stöd till brottsoffer

När någon utsätts för brott har samhället ett ansvar att ge stöd och hjälp. Tyvärr tenderar samhället idag att sätta de kriminellas intressen före brottsoffrens. Kommunen skall ge största möjliga stöd till brottsofferjourer och andra brottsofferstödande verksamheter. Programmet ska därför belysa och inkludera de barn och unga i Göteborgs stad som utsätts för kränkande händelser, såsom rån och förnedring.

Sverigedemokraterna ser äldre samt funktionsnedsatta brottsoffer som särskilt utsatta grupper med större behov av hjälp. En äldre människa kan få sitt liv förstört av att bli utsatt även för mindre grova brott. Kommunen ska ta på sig ett direkt ansvar för att dessa grupper får det stöd och den förebyggande information de behöver vad gäller tex bedrägerier.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-03-10

Diarienummer 0355/20

Handläggare

Gunilla Henningsson

Telefon: 031-368 02 72

E-post: gunilla.henningsson@stadshuset.goteborg.se

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

Uppdraget att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, i enlighet med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, förklaras fullgjort.

I kommunfullmäktige:

1. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2026, i enlighet med bilaga 4 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, antas.
2. Programmet Dialog och samarbete upphävs i enlighet med kommunstyrelsens beslut 2019-12-11 § 936.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Kommunstyrelsen beslutade 2021-03-31 § 260, att remittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till ett urval av nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer. Kommunstyrelsen beslutade 2021-12-01 § 942 att återremittera förslaget med uppdraget till stadsledningskontoret att utveckla nyckeltal och indikatorer samt genomföra ett antal definierade revideringar. Utöver dessa fick stadsledningskontoret i uppdrag att genomföra revideringar enligt inriktningen i yrkandet.

Kommunstyrelsen gav 2021-09-15 § 666 stadsledningskontoret i uppdrag att utifrån fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur och otillåten påverkan föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Stadsledningskontoret har utifrån beslut och yrkande förtydligat uppföljningen av programmet genom fler indikatorer och nyckeltal. Stadsledningskontoret har lagt till skrivningar och reviderat/lagt till strategier utifrån en analys av parallella samhällsstrukturers påverkan på otrygghet och brottslighet, liksom de risker det medför i form av otillåten påverkan och tystnadskulturer.

Stadsledningskontoret har genomfört de definierade revideringarna samt förtydligat skrivningar för att därigenom öka förväntan på aktivitet från stadens förvaltningar och bolag.

Stadsledningskontorets bedömning är att de tillagda skrivningarna tydliggör programmets relevans för att motverka otillåten påverkan och tystnadskulturer och visar en riktning för vad staden ska prioritera för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Stadsledningskontorets bedömning är att beslutspunkterna och inriktningen i återremissyrkandet samt i beslut 2021-09-15, § 666 har omhändertagits.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnader för brott är ett brett område inom vilket det har gjorts en mängd studier.

Brottsförebyggande rådet (Brå) gav i oktober 2017 ut en forskningsöversikt om studier som försöker beräkna vad brottsligheten kostar. Översikten visar att det inte finns någon samstämmig bild över vilka kostnader som ska inbegripas eller hur de ska beräknas.

Översikten visar dock tydligt att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället.

Göteborgs stads förvaltningar och bolag bedriver ett omfattande arbete inom verksamhetsområdet. Omfattningen varierar dock mellan nämnder och styrelser. Stadens kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet följs inte upp på ett systematiskt och enhetligt sätt. Det medför svårigheter att redovisa stadens samlade kostnader för det direkta trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Därmed är det inte möjligt att mäta hur en kostnadsutveckling kan gestalta sig med anledning av ett nytt program. Förvaltningar och bolag har ansvar för området och resurser finns fördelade i befintliga budgetramar. Ekonomiska effekter av att minska brottslighet och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden för den nämnd eller styrelse som står för insatsen, medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. De minskade kostnader som uppkommer genom ett väl utfört trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt.

Ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program och de politiska prioriteringar som framkommit i den av kommunfullmäktiges fastställda budget för 2022 innebär i sig en ambitionshöjning av arbetet. De nya socialnämnderna tillfördes 60 mnkr i sina budgetramar för 2022 och planeringen för budget 2023 innehåller motsvarande ekonomiska satsningar. I Göteborgs Stads budget för 2022 avsätts även 100 mnkr för kommunstyrelsen, trafiknämnden och socialnämnderna att avropa för ett förstärkt trygghetsarbete.

Socialnämnderna angav i sina remissvar att ambitionshöjningen enligt programmet kräver en större förutsägbarhet och långsiktighet i de ekonomiska resurserna än vad som funnits hittills. Vid en långsiktig satsning för att minska brottslighet och öka tryggheten kan kostnaderna för insatser variera över tid och det kan även ta tid innan de positiva ekonomiska effekterna uppstår. Här finns det dock möjlighet för nämnderna att utjämna finansieringen över tid genom att använda och bygga upp eget kapital.

Andra nämnder uppger att en ambitionshöjning av arbetet med faktiska fysiska åtgärder i den befintliga miljön skulle kunna innebära investeringar av staden och avvägningar mot andra mål och kvalitéer. Detta kan komma att påverka vilken grad av måluppfyllelse som kan uppnås.

I den föreliggande utredningen Kommuner mot brott (SOU 2021:49) framgår att kommunerna ska kompenseras för de skyldigheter som följer av förslaget om ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen föreslås träda i kraft 1 juli 2023.

Utredningen föreslår att viss ekonomisk kompensation till kommunerna ska utgå i enlighet med den så kallade finansieringsprincipen. Den del av förslaget som kommunerna ges ersättning för enligt utredningens ställningstagande är kravet på kommunerna att ta fram en lägesbild och en åtgärdsplan, samt att verka för att överenskommelse om samverkan ingås och att de strategiska frågorna hanteras i ett särskilt råd. Kompensationen föreslås ske genom en ökning av det generella statsbidraget. För Göteborg skulle det motsvara cirka 12 mnkr per år enligt utredningens förslag. Vidare föreslås i utredningen att kommunerna ges möjlighet att ansöka om bidrag för väl motiverade och tidsbegränsade brottsförebyggande åtgärder som de identifierat behov av men som de av resursskäl annars skulle ha svårt att genomföra. På så sätt kan staten stimulera och bidra till ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Ett väl fungerande trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete påverkar stadens samtliga förvaltningar och bolag i olika omfattning. En tryggare stad bedöms innebära en ökad delaktighet i samhällslivet, minskad skadegörelse, fler turister, minskade reparationer, ökade skolbetyg, högre grad av självförsörjning och förbättrade uppväxtvillkor. Grundläggande premisser för ekonomisk utveckling och upprätthållande av välfärden är att människor känner tillit till varandra och samhällsinstitutionerna. Trygghet är en faktor som har betydelse för tillit. Förslaget till program rör insatser där Göteborgs Stad kan bidra till att människor känner trygghet i att inte utsättas för brott och tillit till att samhället förmår förebygga och hantera frågor som rör brott.

De tillägg som gjorts i samband med återremissen bedöms inte påverka ovanstående ekonomiska bedömningar. Dock kommer föreslagen tidigareläggning av processutvärderingen medföra en kostnad i närtid som troligtvis inte ryms inom befintlig ram. Detta lyfts även i budgetunderlaget för 2023-2025. Utöver det har kartläggningen av otillåten påverkan och tystnadskultur i Göteborg har inneburit att en strategi lagts till programmet, och att två strategier har reviderats. De konkreta åtgärder som behöver vidtas med anledning av dessa tillägg kan innebära att resurser måste tillskjutas vissa nämnder eller styrelser. Dessa ekonomiska bedömningar behandlas i ärende Dnr 0116/22, Handlingsplan för att motverka tystnadskultur.

Stadsledningskontorets bedömning är att satsningen enligt programmet kan innebära en ökad kostnad för staden initialt, men att den på längre sikt kommer att vara lönsam ur ett ekonomiskt perspektiv, både för samhället och individen. De minskade kostnaderna som uppkommer genom ett väl utfört trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete visar sig ofta först på längre sikt. Berörda nämnder och styrelser behöver göra bedömningar av hur de kan finansiera och prioritera utpekade uppdrag. I de fall finansiering helt eller delvis inte ryms inom nämndernas ramar eller kan lösas genom omprioritering får finansiering beredas i stadens ordinarie budgetprocess och prioriteras i förhållande till övriga behov.

Bedömning ur ekologisk dimension

Att integrera frågor som skötsel av stadens natur-, grön- och parkområden som en del av situationell prevention i stadsmiljön kan leda till ökad trivsel och trygghetskänsla för de som lever, verkar och vistas i staden. Väl omhändertagna parker och grönområden leder även till en minskad benägenhet till nedskräpning. Skräp skadar djur och natur, förstör haven, bidrar till otrygghet och kostar samhället mycket pengar.

Ökad belysning är en vanlig önskan som trygghetsskapande och brottsförebyggande insats. Behovet av belysning behöver grundas i det faktiska användandet för att vara förenligt med både den ekologiska och ekonomiska dimensionen. Ljusförorening sker då överflödigt belysning används eller då ljusets riktning är ineffektiv, vilket kan leda till negativa konsekvenser för människor, djur, miljö och klimat. Studier visar bland annat att artrikedomen och den biologiska mångfalden minskar till följd av ljusföroreningar.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder kan bidra till ökad ombyggnation och nybyggnation, vilket kan generera negativ klimatpåverkan, dock bedöms påverkan som ringa. När det gäller brott i form av egendomsskada innebär det ofta att dess tekniska livslängd förkortas och kan föra med sig konsekvenser i form av rivning och sanering. Avfallet behöver tas omhand samtidigt som återställandet innebär att nya resurser behöver tas i bruk. Färre skador är således positivt ur ett ekologiskt perspektiv.

Stadens grillplatser och andra platser i naturområden används återkommande för att bränna kablar för att utvinna koppar i syfte för att säljas vidare. Åtgärder för att förebygga denna typ av brottsliga verksamhet är angeläget då det innebär hälsomässiga och miljömässiga negativa konsekvenser för människor, växter och djur. Förutom påverkan på ekologi och hälsa innebär det även stora kostnader för sanering och miljökontroller.

Bedömning ur social dimension

Otrygghet och brottslighet medför flertalet negativa konsekvenser. Främst förs tankarna till de direkta offren, de som utsätts för brott eller lever ett liv i otrygghet. Studier visar även att de som begår brott lider av otrygghet och sämre hälsa.

Att bli utsatt för ett brott kan leda till fysiska och psykiska skador. Konsekvenserna kan även vara av social karaktär och i form av ekonomiska förluster. En förlorad grundtrygghet för en längre eller kortare tid påverkar den som blivit offer för ett brott. Kvinnor som lämnar relationer som präglats av våld har svårigheter att försörja sig och sina barn.

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Enligt artikel 19 i barnkonventionen har barnet rätt till skydd mot alla former av våld, vilket även innefattar psykiskt våld och kränkningar. Barn påverkas även när föräldrar eller nära anhöriga begår eller utsätts för brott. Artikel 6 betonar barndomen som en viktig period i en människas liv, där barnet har en rätt att utvecklas och en rätt till särskilt skydd. Rätten till utveckling innefattar ett krav på skydd mot våld och övergrepp och är därför nära sammanbunden med artikel 19. Barn och unga har rätt att känna sig trygga i sin stad och ska ges möjlighet att kunna röra sig fritt. Enligt barnkonventionen artikel 31 har barn rätt till lek, vila och fritid. De har även rätt till att, enligt artikel 33, skyddas från narkotika.

Barnombudsmannens årsrapport 2018 innehåller en beskrivning av hur barn upplever otrygghet, våld och kriminalitet. I rapporten framkommer att barn ser andra människor i området såväl som en trygghetsfaktor som en otrygghetsfaktor, och att platsens utformning påverkar hur trygga de känner sig. Genom att beakta barns rättigheter vid utformning av stadsmiljöer kan man säkerställa att rättigheterna tillvaratas. Barnen som bor i förorterna beskriver att otryggheten beror på att det finns droger, vapen och skjutningar i närområdet. Barnen beskriver att familj, släkt och vänner bidrar till trygghet och skyddar dem från det som upplevs som otryggt.

Såväl nationella som lokala trygghetsundersökningar visar att vissa grupper, däribland kvinnor, äldre och funktionsnedsatta i större utsträckning än män upplever otrygghet. Detta är tydligt i hela Göteborg men extra tydligt i delar av staden. Känslan av otrygghet begränsar deras möjligheter att vistas i det offentliga rummet och skapar en ojämlik tillgång till Göteborg. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på vardagslivet och livskvalitén än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. Den mänskliga närvaron skapar förutsättningar för möten men kan även ge utrymme för konflikter. En bättre planering kan minska brottsligheten och även minska rädslan för brott. Det kan bidra till ökad trygghet och förhöjd livskvalitet vilket främjar en god hälsa hos befolkningen.

Pojkar och unga män utgör i större utsträckning gärningspersoner och brottsoffer. Ett brottsförebyggande arbete som syftar till att verka på platser där dessa brott ofta sker är positivt för gruppen och skapar ökad trygghet för fler grupper i samhället. I övrigt är otrygghet och brott ett hot mot demokratin då den också yttrar sig genom otillåten påverkan, hot och påtryckningar mot individer, grupper, stadens anställda och privata näringsidkare. Det är en grogrund för en tystnadskultur vilket i sig även riskerar att påverka rättssäkerheten.

För att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030 är en av grundprinciperna att ingen ska lämnas utanför. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som påverkar graden av otrygghet och risken att utsättas för brott.

Samverkan

Samverkan har skett med Centrala samverkansgruppen genom fördjupad dialog 2022-03-24 samt genom samverkan 2022-04-07.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-09-15 § 666
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-12-01 § 942
3. Återremissyrkande M, L, C, S och D, daterat 2021-12-01
4. Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2021-12-01 § 942 att återremittera ett förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag på program. Revideringen utgår från kommunstyrelsens återremissyrkande samt uppdrag lämnat av kommunstyrelsen 2021-09-15 § 666.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 att ge stadsledningskontoret, tillsammans med social resursnämnd, i uppdrag att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden. Samtidigt beslutades att förlänga gällande program tills ett nytt beslutats.

Nu gällande program, Dialog och Samarbete, antogs av kommunfullmäktige 2014-12-11 § 22. Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 om inriktning för det nya programmet. Beslutet innebar att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention.

Stadsledningskontorets förslag till program redovisades till kommunstyrelsen 2021-03-31 § 260 och kommunstyrelsen beslutade då att sända förslaget på remiss till ett flertal nämnder och styrelser, kommunstyrelsens råd samt till externa aktörer.

Stadsledningskontoret redovisade 2021-11-14 ett reviderat förslag till trygghetsskapande och brottsförebyggande program som utgick från inkomna remissvar. Kommunstyrelsen beslutade 2021-12-01 § 942 att återremittera förslaget med uppdraget till stadsledningskontoret att utveckla nyckeltal och indikatorer samt genomföra ett antal definierade revideringar av programmet enligt punkt 2 b. Utöver dessa konkreta revideringar framgick av yrkandet önskemål om att:

- Komplettera med skrivningar om tystnadskultur, hot och våld, otillåten påverkan och klanbaserade kriminella nätverk. Till exempel saknades en analys av klanbaserade kriminella nätverks inflytande.
- Öka tydligheten i texten. Till exempel tydligt visa på hur stadens nämnder och styrelser ska bidra.
- Förtydliga om och hur de teoretiska utgångspunkterna som beskriv i programmet används.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-15 § 666 att ge stadsledningskontoret i uppdrag att, i samverkan med berörda nämnder och styrelser, ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur. Utifrån kartläggningen uppdrogs stadsledningskontoret att föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs stads trygghets- och brottsförebyggande program.

Stadsledningskontorets revideringar och förtydliganden framgår av tjänsteutlåtandet samt av det bilagda förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

Styrmiljö

Agenda 2030

Förslaget till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022-2026 utgår från Agenda 2030 som är en global utvecklingsagenda för hållbar utveckling. Agendan tar ett helhetsgrepp kring hållbar utveckling och betonar att de tre dimensionerna: social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet är lika viktiga och ömsesidigt beroende av varandra. Agendans 17 globala mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling. Förenklat handlar social hållbarhet om social rättvisa och social sammanhållning. Det handlar om välfärden och dess fördelning samt samhällets förmåga att hantera konflikter och problem. Ett polariserat och ojämlikt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och otrygghet. Generella välfärdsinsatser som exempelvis utbildning, arbetsmarknad och boende är exempel på förutsättningar för trygghet och har ofta positiva brottsförebyggande effekter. Det är både en fråga om ekonomisk trygghet och förutsättningar för människor att på lika villkor välja väg i livets olika skeden.

Nationell styrning

I det nationella brottsförebyggande programmet, Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126), beskrivs regeringens övergripande målsättningar för hur ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbete bör bedrivas och hur samverkan mellan berörda aktörer kan utvecklas. Programmet lyfter fram vikten av såväl social som situationell brottsprevention. Det förstnämnde syftar till att motverka individers benägenhet att begå brott. Här återfinns allt från insatser i skolan till insatser inom socialtjänsten. Situationell brottsprevention riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås, liksom mot brottsobjektet. I det nationella programmet lyfts ett behov av att särskilt utveckla det situationella brottsförebyggande arbetet.

Regeringen lyfter i programmet fram att det brottsförebyggande arbetet bör utföras strukturerat och kunskapsbaserat. På lokal nivå är kommunen en central aktör men arbetet bör involvera fler parter, såsom näringslivet, civilsamhället och akademien. Den kunskap som tas fram måste användas i praktiken och genomsyra utvecklingsarbetet på lokal nivå. Arbetet bör följas upp löpande och utvärderas regelbundet. Det nationella programmet slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Tillsammans mot brott har varit en viktig utgångspunkt i framtagande av ett trygghetsskapande och brottsförebyggande program för Göteborg Stad. Även i det lokala programmet läggs särskild vikt på de förutsättningar för arbetet som måste vara i fokus parallellt med arbetets inriktning. Innehållet i programmet överensstämmer med det nationella programmets målformuleringar och med utgångspunkt i samma teorier.

Lokal styrning

Reglementen och ägardirektiv

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom respektive stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra

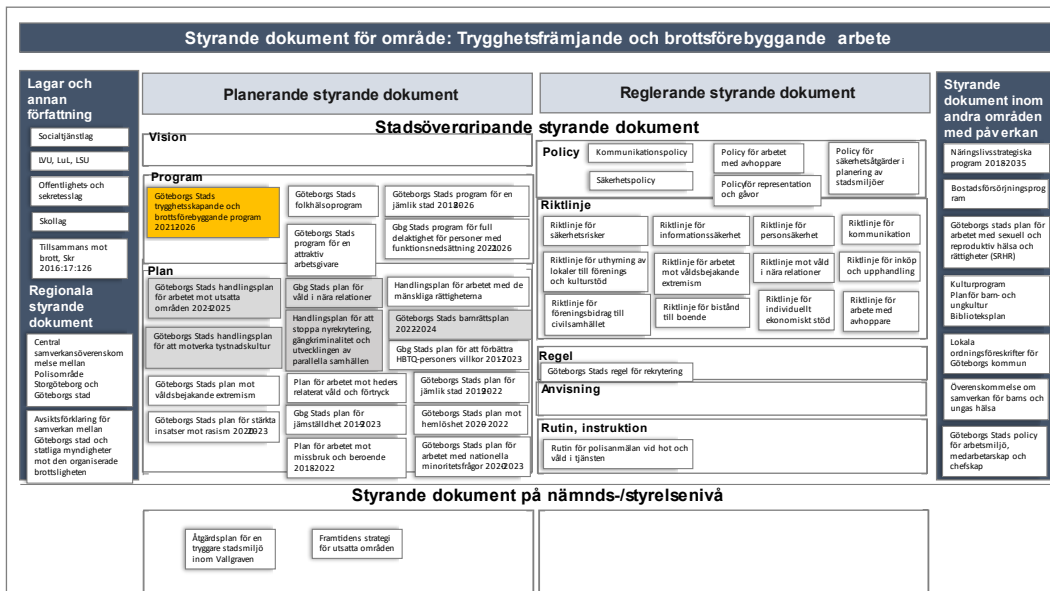
socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom följande områden: trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället. Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelsers medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden.

För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet har majoriteten av stadens nämnder i reglementena fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part när det gäller insatser inom kommungemensamma frågor som trygghetsarbete, folkhälsoarbete, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen samt samverkan med civilsamhället. Reglementena lägger ett ansvar på nämnderna att bidra till att öka tryggheten i staden. Utöver det ligger ett ansvar på samtliga nämnder att driva ett integrerat och proaktivt hållbarhetsarbete som syftar till att uppnå målen i Agenda 2030.

Kommunfullmäktige har även beslutat om likalydande delar av ägardirektiv för stadens helägda bolag. I det ingår att bolagen ska utföra sitt uppdrag utifrån demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och mot alla former av diskriminering. Vidare ska bolagen ha god affärsetik och ett aktivt anti-korruptionsarbete. För stadens fastighetsförvaltande bolag framgår av ägardirektiven att förvaltningen ska hålla god kvalitet och tillgodose de boendes och övriga brukares behov av trygghet, trivsel och service.

Övriga styrande dokument

Kartläggningen av styrmiljön för området visar att det finns många styrande dokument som angränsar till området, och de gränsmärkade dokumenten nedan avser kommande styrning. Utöver det styrs flera av de berörda verksamheterna genom lagstiftning. För att få tydlighet och god effekt som styrande dokument föreslås detta program enbart fokusera på direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Utgångspunkter för kommunens rådighet i frågor om trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsskapande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i kommunallagen, som innebär att en kommun själv får ha hand om angelägenheter av

allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar. Det finns i dagsläget inget övergripande kommunalt ansvar för brottsförebyggande arbete, men kommunerna har ett lagstadgat ansvar för stora delar av de verksamheter där mycket av det framför allt trygghetskapande, men även brottsförebyggande, arbetet sker. En viktig utgångspunkt för kommunens samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle, akademi och näringsliv inom det trygghetskapande och brottsförebyggande arbetet är att se till kommunens huvuduppdrag och lagstadgade ansvar gentemot sina invånare.

Socialtjänsten

Socialtjänsten har ett tydligt trygghetsfrämjande uppdrag som även är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet. Enligt socialtjänstlagen ska kommunen verka för att förhindra att barn och unga far illa, verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden och ge råd, stöd och annat bistånd till familjer, enskilda och andra grupper som behöver det. Socialtjänsten har även i uppdrag att på olika sätt arbeta uppsökande och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. Att tidigt få kännedom om individer som löper risk för att utveckla allvarlig kriminalitet är en viktig del i det brottsförebyggande arbetet.

Socialtjänstens arbete mot missbruk och beroende är ytterligare en viktig del, bland annat mot bakgrund av kopplingen mellan våldsbrott, narkotikaförsäljning och missbruksproblematik. Andra exempel på trygghetsfrämjande insatser som bidrar till det brottsförebyggande arbetet är föräldraskapsstöd, stöd och hjälp till barn som bevittnar våld eller andra övergrepp samt stöd till personer som utsätts för hedersrelaterat våld. En del i socialtjänstens brottsförebyggande arbete är insatser till individer för att de ska lämna kriminella grupperingar eller våldsbejakande extremistiska miljöer. Till socialtjänstens uppgifter hör också att verka för att den som utsatts för brott och hans eller hennes närstående får stöd och hjälp samt att särskilt beakta våldsutsatta kvinnors behov av stöd och hjälp.

Skolan

Skolväsendet bidrar också med viktiga insatser för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper och godkända betyg är en stark skyddsfaktor och kan indirekt minska risken för kriminalitet och utanförskap. Att ett barn eller en ungdom dras in i eller utsätts för kriminalitet kan vara tecken på att barnet eller ungdomen far illa. Skolpersonal har en skyldighet att anmäla misstankar om oro för att barn och unga far illa till socialnämnden, vilket kan bidra till att tidigt upptäcka behov av stöd- och hjälp och på så sätt också verka förebyggande. Skolornas arbete att motverka kränkande behandling och undervisning om brottslighet och dess konsekvenser kan också verka brottsförebyggande. Skolan är även en plats, utöver familjen, där barn och unga får förutsättningar för grundläggande demokratiska värderingar och har möjlighet att erbjudas kompensatoriskt stöd.

Övriga kommunala insatser

Kommunerna har planmonopol, vilket innebär att kommunerna har ansvar för planering, utformning och utveckling av den fysiska miljön. Planarbetet ska enligt plan- och bygglagen bidra till en från social synpunkt god livsmiljö. I detta ingår aspekter som trygghet och hälsa. Risken för brott och otrygghet kan minska genom att perspektiven beaktas vid planering, utformning och underhåll av exempelvis bostadsområden, parker, gångvägar till och från skolor och torg.

Kommunerna kan också förebygga och upptäcka ekonomisk brottslighet och andra missförhållanden genom tillsynen och kontroll av försäljning av folköl, tobak, läkemedel och livsmedel i butiker. Tillståndsenhetens ansvar med att besluta om och följa upp beviljade serveringstillstånd av alkohol på restauranger och barer är av stor vikt för att motverka osund konkurrens och organiserad brottslighet. Att kommunen som offentlig aktör har väl utarbetade rutiner och kontroller vid upphandling, inköp av varor och tjänster är också av betydelse i ett brottsförebyggande perspektiv. Kommunerna ansvarar dessutom för den fysiska säkerheten i offentliga lokaler samt lokala ordningsföreskrifter.

Eventuellt kommande kommunal rådighet över det brottsförebyggande arbetet
Kommunernas bidrag till det brottsförebyggande arbetet är inte tydligt definierat och därmed komplicerat att följa och mäta effekterna av, då ansvaret inte tydligt framgår av lagstiftning samt bedrivs på olika sätt över landet. Regeringen beslutade därmed i december 2019 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att se över kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Utredaren presenterade sitt resultat, Kommuner mot brott (SOU 2021:49), den 15 juni 2021.

Utredningen föreslår att det införs en ny lag som anger vilka krav som ställs på kommunerna. Lagen föreslås heta lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete och träda i kraft 1 juli 2023. Lagförslaget innehåller krav på att kommunerna ska ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner samt följa upp arbetet minst vartannat år.

Kommunerna åläggs även ett samordningsansvar samt ett ansvar för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett råd bestående av aktörer som närmast berörs av detta arbete. Därtill föreslås att en samordningsfunktion för det brottsförebyggande arbetet ska finnas i varje kommun. Kommunstyrelsen, eller annan nämnd som kommunfullmäktige särskilt bestämmer, ska ansvara för ledningen av kommunens brottsförebyggande arbete. Kommunfullmäktige ska kontinuerligt hållas informerat om arbetet. Utredningen tar också upp att andra offentliga aktörer bör bistå kommunerna i deras ansvar för det brottsförebyggande arbetet och att det i framtiden kan bli aktuellt med lagstiftning om alla offentliga aktörers ansvar för det brottsförebyggande arbetet.

Förslaget har varit utsänt på remiss och Göteborgs Stad var en av remittenterna. Kommunstyrelsen beslutade om remissvaret 27 oktober 2021 § 839. Förslaget och remissvaren är under bearbetning inför beslut. Förarbete pågår för att se hur Brottsförebyggande rådet kan stödja kommunerna i arbetet utifrån lagförslaget.

Genomförda revideringar i programmet

Ändringar genomförda med anledning av beslut i kommunstyrelsen 2021-12-01 § 942

Kommunstyrelsen beslutade 2021-12-01 § 942, punkt 2, att återremittera stadsledningskontorets förslag till trygghetsskapande och brottsförebyggande program för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i yrkandet från M, L, C, S och D. Nedan redogörs för förändringar som genomförts med utgångspunkt i beslutet.

Utveckling av lämpliga indikatorer och andra nyckeltal

Enligt beslutet, punkt 2 a, skulle stadsledningskontoret, tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar, utveckla lämpliga indikatorer och andra nyckeltal. I det arbetet skulle kommunstyrelsen uppdrag 2021-09-15 § 666 och Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 beaktas och omhändertas.

Stadsledningskontoret har haft dialoger med stadsbyggnadskontoret, grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen, samt socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utifrån det särskilda ansvar de tilldelas i programmet med frågan om vilka indikatorer som kan och bör användas för att mäta måluppfyllelse, samt vilka nyckeltal som kan användas i den samlade analysen. Stadsledningskontoret har även bjudit in och genomfört workshops med de förvaltningar och bolag som i programmet ges ett ansvar. Syftet med workshoparna har varit att göra gemensamma bedömningar av relevanta indikatorer och nyckeltal.

Med utgångspunkt i ovanstående dialoger och workshops har stadsledningskontoret adderat indikatorer. Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta men även att de väl representerar målgruppen för programmet. Till det övergripande målet knyts tre övergripande indikatorer. Utöver detta knyts fler indikatorer till var och en av de tre målområdena som rör Arbetets inriktning. Varje indikator står enbart på ett ställe i, men flera av indikatorerna har bäring på fler målområden än det som indikatorn i tabellen knyts till. Relevanta indikatorer från Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden 2025, Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen och Göteborgs Stads handlingsplan för att motverka tystnadskultur har inarbetats i programmets uppföljning. Även indikatorer från den kommande planen mot Våld i nära relationer kan komma att ingå. Indikatorerna kommer att följas löpande. Där det finns beslutade målvärden enligt budget eller förslag i nämnda planer så står dessa angivna. I övrigt anger målvärdet enbart önskvärd ökning eller sänkning av värdet. Målvärdet gäller till 2026 om inget annat anges. Nuvärdet anger det senaste värdet och från vilket år det gäller anges inom parentes. Alla nuvärden visar ett genomsnitt för Göteborg.

Förutom indikatorer åtföljs målen under arbetets inriktning även av ett antal nyckeltal. Nyckeltalen kan säga något om verksamheten och arbetssätten inom delmålen, men de kan inte i sig självt indikera utveckling av målen, utan kräver en samlad analys. I uppföljningen ska underlag i den mån det går samlas in på ett sådant sätt att det kan möjliggöra analyser utifrån bakgrundsvariabler, såsom geografiska och socioekonomiska förutsättningar samt diskrimineringsgrunder.

Viktiga förutsättningar för att generera resultat för hela programmets mål är att kvaliteten på samordning och samverkan är hög samt att arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Därför kommer de två delmålen inom målområdet Arbetets process (Öka kunskapen och Öka samverkan) att följas genom en processutvärdering. Denna kommer att initieras redan i samband med att programmet träder i kraft med syfte att bidra till att utveckla arbetsprocessen.

I förslaget ges kommunstyrelsen i uppdrag att ansvara för en samlad uppföljning av programmet och andra närliggande styrande dokument som bidrar till målet. En samlad analys av programmets måluppfyllelse med utgångspunkt i indikatorer och central lägesbild ska rapporteras årligen till kommunfullmäktige. Under programperiodens sista år görs en resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. Denna rapporteras till kommunfullmäktige.

Övriga revideringar enligt inriktning i yrkandet

I enlighet med beslut i punkt 2 b har följande revideringar genomförts:

Plats	Tidigare lydelse	Ny plats	Reviderad lydelse
S 7 rad 1	Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad. Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av otrygghet till följd av rädslan för att utsättas för brott.	S 8 rad 1	Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av rädslan för att utsättas för brott.
S 14 stycke 2	Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas.	S 16 stycke 2	Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar.
S 16 rad 5	Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan.	Har utgått ur programmet	
S 16 stycke 2 rad 1	Stöd till den som utsatts för brott är av betydelse för dennes återhämtningsprocess. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen.	S 17 stycke 2	Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte bortförklaras eller förminskas. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar.
S 16 stycke 4	Hedersrelaterat våld och förtryck riktar sig främst mot flickor och kvinnor men drabbar också homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner.	S 18 stycke 1	När det handlar om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck är främst kvinnor och flickor utsatta men det drabbar även pojkar, män, homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner.
S 18 stycke 1	Föräldraskapet har en viktig betydelse för utvecklingen hos barn och unga. Deltagande i föräldrastödsprogram för	S 19 stycke 1	Föräldraskapet har en avgörande betydelse för utvecklingen hos barn och unga. Staden måste intensifiera arbetet med att

Plats	Tidigare lydelse	Ny plats	Reviderad lydelse
	familjer behöver vara en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.		förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver. Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer är en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.
S 20 stycke 2	För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen men att åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt utifrån den personliga integriteten. Att stärka den informella sociala kontrollen handlar om att agera för att ytterligare befolka platser där brott riskerar att begås. Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. Enligt principen om universell utformning tillgängliggörs platser för fler i samhället, vilket ökar den mänskliga närvaron. Kontroll på fysiska platser kan även vara av formell karaktär i form av exempelvis ordningsvakter eller tekniska system såsom	S 22 stycke 2	För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. Exempelvis har trygghetskameror och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg, vilket med fördel kan ske i samverkan med näringslivet. Att stärka den informella sociala kontrollen handlar om att agera för att ytterligare befolka platser där brott riskerar att begås. Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör

Plats	Tidigare lydelse	Ny plats	Reviderad lydelse
	kameraövervakning, vilket med fördel kan ske i samverkan med näringslivet.		sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar. Enligt principen om universell utformning tillgängliggörs platser för fler i samhället, vilket ökar den mänskliga närvaron.

Stadsledningskontoret har gjort följande överväganden utifrån gjorda revideringar. Enligt beslutet i kommunstyrelsen ska programmet innehålla en skrivning om att kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser inte ska bortförklaras eller förminska samt att samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar (s. 17, stycke 22). Stadsledningskontoret har genomfört den revidering som framgår av yrkandet. Det saknas dock definitioner och rättspraxis kring hur en kommunal verksamhet kan fördöma individer som begår kriminella handlingar. Skrivningen kan därmed bli svår för nämnder och styrelser att omsätta i praktiken.

Stadsledningskontoret har tolkat syftet med skrivningen som att staden ska stärka stödet till brottsoffer och tydligt ta avstånd från kriminella handlingar. En viktig åtgärd för att förebygga och bekämpa otrygghet och brott är att fler individer kan ges nödvändigt stöd från samhället för att kunna lämna kriminella miljöer. Det har även bäring på stadens arbete med att motverka utsatta områden och utvecklingen av parallella samhällen. Brottsligheten har stor påverkan på den lokala tryggheten och den lokala situationen har påverkan på individernas motivation till förändring.

Även den ändring som gjorts enligt yrkandet som handlar om att staden alltid ska garantera att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar (s. 22, stycke 2) kan bli svår för nämnder och styrelser att omsätta i praktiken. Vad gäller stadens möjligheter att garantera att deltagare i olika trygghetsskapande aktiviteter, såsom grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar, alltid delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar så finns det i nuläget vissa styrande dokument att förhålla sig till. Enligt till exempel Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället ska föreningar som ansöker om bidrag för föreningsverksamhet uppfylla en rad grundläggande kriterier som syftar till att säkerställa att de föreningar som beviljas bidrag lever upp till de krav Staden ställer i detta avseende. För andra kategorier av deltagare, framför allt privatpersoner, finns inte samma möjligheter att kontrollera eller garantera att dessa i alla lägen delar, och av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar.

Övriga ändringar utifrån inriktningen i yrkandet

Förtydliga om och hur de teoretiska utgångspunkterna som beskrivs i programmet används: Stadsledningskontoret har, i enlighet med inriktningen i yrkandet, utökat de teoretiska beskrivningarna i programmet och tydliggjort i vilka av målen de appliceras. Bland annat har en tabell lagts till i avsnittet om teoretiska utgångspunkter, sida 8. Två nya bilder har också tagits fram och en har reviderats, för att förtydliga de teoretiska utgångspunkterna.

Komplettera med skrivningar om tystnadskultur, hot och våld, otillåten påverkan och klanbaserade kriminella nätverk: I programmet används begreppet släktbaserade kriminella nätverk istället för klanbaserade, då släktbaserade är den benämning som används i andra sammanhang. Stadsledningskontoret har genomgående i programmet utvecklat och adderat formuleringar om otillåten påverkan, våldsbejakande extremism, gängkriminalitet, släktbaserade kriminella nätverk samt parallella samhällsstrukturer och tystnadskultur. Strategi 3:5, sida 18, har kompletterats till att även omfatta vittnesstöd. Strategi 5:3, sida 23, har kompletterats med en skrivning om släktbaserade kriminella nätverk, vilket även har påverkan på stadens arbete med att motverka tystnadskulturer. En ny strategi har lagts till under målet Minska möjligheten att begå brott, strategi 5:4 på sida 23, som anger att Göteborgs Stad ska motverka tystnadskultur genom att stoppa alla former av otillåten påverkan av dess chefer och medarbetare. Släktbaserade kriminella nätverks påverkan på lokalsamhället har framför allt beskrivits under målet Minska möjligheten att begå brott. Skrivningarna har även problematiserats och analyserats i relation till tystnadskultur och otillåten påverkan.

Öka tydligheten i texten. Till exempel kring hur stadens nämnder och styrelser ska bidra: Stadsledningskontoret har förtydligat skrivningar för att därigenom öka förväntan på aktivitet från stadens förvaltningar och bolag. Utgångspunkten för genomförda revideringar har varit inriktningen i yrkandets brödtext och dessa framgår av programmet. Till exempel har ordet bör genomgående bytts ut mot ordet ska. Med anledning av dessa revideringar och tillägg har stadsledningskontoret även uppdaterat programmets ordlista samt kopplingen till andra styrande dokument.

Ändringar genomförda med anledning av beslut i kommunstyrelsen 2021-09-15 § 666

I lägesbilden utifrån uppdraget om tystnadskultur framkommer att det finns både en individuell tystnad och tystnadskulturer i flera förvaltningar och bolag i staden. Det har dock inte identifierats någon tystnadskultur som råder över en hel förvaltning eller bolag utan problemet finns i någon eller några av verksamheterna eller hos vissa funktioner. Medarbetare i samtliga förvaltningar och bolag har upplevt otillåten påverkan.

Bakomliggande orsaker till tystnadskultur

Orsaken till att det förekommer individuell tystnad och tystnadskultur skiljer sig åt beroende på geografiskt område och verksamhet. Tystnadskulturer kan uppstå både utifrån att extern och intern påverkan sker. Mest kritiskt är det i socioekonomiskt svaga områden där det finns en större rädsla för att utsättas för konkreta hot- och våldshandlingar och där det i flera verksamhetsområden har skett en normförskjutning för vad man som medarbetare accepterar. I dessa områden är orsakerna tydligt kopplade till de strukturer som finns i och med kriminella nätverk. Tystnadskultur i sin tur upprätthåller flera av orsakerna, vilket gör att det skapas en negativ cirkel.

De bakomliggande orsaker som särskilt lyfts i lägesbilden är:

Otillåten påverkan: På arbetsplatser där medarbetare utsätts för otillåten påverkan och där ledningen inte tydligt signalerat att detta inte accepteras, riskerar att det bildas en individuell tystnad och även en tystnadskultur.

Parallella samhällsstrukturer: I områden med inslag av parallella samhällsstrukturer finns en allmän rädsla för de kriminella nätverkens våldskapital, vilket påverkar de som bor i områdena men även påverkar de som arbetar i stadens verksamheter.

Rapportering och rättsprocessen: En osäkerhet och rädsla hos medarbetare och chefer kring hur en rättsprocess fungerar och vilket stöd som kan ges under en sådan, bidrar till att anmälningar och rapporter om incidenter inte görs.

Arbete och boende i samma område: När medarbetare/chefer bor och arbetar i samma område kan det uppstå lojalitetskonflikter och en mer påtaglig rädsla för repressalier, hot och våld från boende i området.

Rädsla för hot och våld: Rädslan för att utsättas för hot och våld av klienter, brukare eller av kriminella aktörer får konsekvensen att medarbetare och chefer påverkas i sin tjänsteutövning och inte vågar påtala detta.

Rädsla för repressalier: Tystnad blir en konsekvens av att man som medarbetare/chef inte vill vara till besvär, få dåligt rykte eller utsättas för repressalier från chef om man lyfter obekväma frågor på arbetsplatsen.

Normalisering: Av olika anledningar skapar sig medarbetare och chefer strategier för att förhålla sig till sin arbetssituation och negativa händelser som förekommer ofta i arbetet normaliserats. Detta gör att felaktigheterna inte påtalas och det riskerar att bildas en tystnadskultur.

Otillåten påverkan är i många fall en kriminell handling och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer bidrar till att förstärka och upprätthålla tystnadskulturer inom Göteborg, vilket påverkar såväl invånare som medarbetare negativt och försvårar stadens trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete. Dessa orsaker har en nära koppling till organiserade kriminella nätverk vilka skapar otrygghet för de som lever, verkar och vistas i staden. Tystnadskulturer orsakas delvis av rädslan att utsättas för brott och påverkar även känslan av trygghet för de som lever, verkar och vistas i staden. Tystnadskulturer bidrar även till att möjliggöra att brott kan begås. För att åtgärda problematiken med otillåten påverkan och parallella samhällsstrukturer måste Göteborgs Stad öka kunskapen i arbetet, både vad gäller problematiken och hur den ska hanteras inom organisationen, samt öka samverkan externt och internt.

Interna och organisatoriska faktorer som enligt lägesbilden kan skapa tystnadskulturer omhändertas i styrande dokument inom arbetsmiljö, såsom programmet för Attraktiv arbetsgivare där det finns strategier som beskriver att staden ska förbättra förutsättningarna för chefer att leda det dagliga arbetet och utvecklingen av verksamheten. Strategierna syftar även till att utveckla stadens organisationskultur, så att tilliten ökar inom organisationen och mellan oss och dem vi är till för. Programmet för Attraktiv arbetsgivare lyfter även att staden ska ha ett ledarskap som främjar tilliten i organisationen. Göteborgs stads program för en attraktiv arbetsgivare har lagts till under rubriken Koppling till andra planerande dokument som finns i förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

I Göteborgs Stads policy för arbetsmiljö, medarbetarskap och chefskap framgår på vilket sätt vi ska stärka organisationskulturen och vad som förväntas av medarbetare och chefer inom staden. Arbetet med policyn regleras tydligare i Göteborgs Stads riktlinje för arbetsmiljö, medarbetarskap och chefskap. Bland annat framgår att chefen ska visa med sitt personliga agerande att det är en självklarhet att följa förhållningssätt, regelverk och överenskomna arbetssätt. Chefen ska även forma en arbetsplats fri från diskriminering

och främjar kompetensutveckling, samarbete och tillitsfulla relationer, hållbara arbetsförutsättningar och en god arbetsmiljö.

Föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs stads trygghets- och brottsförebyggande program. I det trygghetskapande och brottsförebyggande programmet görs en avgränsning till att omfatta tystnadskultur till följd av otillåten påverkan och rädsla för negativa konsekvenser för en själv eller anhöriga.

Programmets befintliga mål är så omfattande och generellt formulerade att de inbegriper de brister och behov som har uppmärksammats i kartläggning och lägesbilden angående tystnadskulturer i Göteborg. Inga nya mål har därför lagts till. Däremot har flertalet skrivningar lagts till för att tydliggöra problematiken inom befintliga mål.

För att omhänderta föreslagna strategier utifrån kartläggning och lägesbild har stadsledningskontoret reviderat strategi 3:5, sida 18, till att även inkludera stöd till vittnen samt lagt till en ny strategi under Minska möjligheten att begå brott, strategi 5:4 sida 23, vilken anger att Göteborgs Stad ska motverka tystnadskultur genom att stoppa alla former av otillåten påverkan av dess chefer och medarbetare. Strategi 5:3 har reviderats med ett tillägg om släktbaserade kriminella nätverk som är en del av parallella samhällen och därmed en orsak till tystnadskulturer.

Stadsledningskontorets bedömning

Med de revideringar som gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna och inriktningen i återremissyrkandet har omhändertagits.

Stadsledningskontorets bedömning är att de tillagda skrivningarna även tydliggör programmets relevans för att motverka otillåten påverkan och tystnadskulturer och att därmed även uppdraget från kommunstyrelsen 2021-09-15 § 666 är omhändertaget.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör utveckling av stadens verksamheter

Stadsdirektör

Yrkande från D angående Rapporten "Finns det en tystnadskultur i Göteborgs Stad"

§ 666, 1060/21

Beslut

Enligt yrkandena från M, L, V, C och MP samt från MP och V:

1. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att i samverkan med berörda nämnder och bolag ta fram fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter i syfte att förstå bakomliggande orsaker samt vad som brister i stadens nuvarande rutiner, hantering och organisationskultur.
2. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att utifrån de fördjupade lägesbilderna och kartläggningarna föreslå åtgärder för att säkerställa att tips och allvarliga synpunkter som rör misstänkta verksamhetsproblem och bristande ledarskap med koppling till kriminalitet omhändertas.
3. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att utifrån de fördjupade lägesbilderna och kartläggningarna föreslå mål och strategier för att motverka tystnadskultur i Göteborgs stads trygghets- och brottsförebyggande program.
4. Stadsledningskontoret ges i uppdrag att fördjupa och stärka samarbetet med de fackliga organisationerna utifrån samverkan och det systematiska arbetsmiljöarbetet i hela stadens organisation.
5. Styrgruppen för politikerutbildning får i uppdrag att arbeta in tillitsbaserad styrning, bland annat med fokus på att minimera risken för tystnadskultur, i utbildningen.

Tidigare behandling

Bordlagt den 18 augusti 2021, § 592, och den 1 september 2021, § 632.

Handlingar

Yrkande från D den 11 augusti 2021.

Yrkande från MP och V den 13 september 2021.

Tilläggsyrkande från SD den 27 augusti 2021.

Yrkande från M, L, C, V och MP samt särskilt yttrande från KD den 15 september 2021.

Yrkanden

Martin Wannholt yrkar bifall till yrkande från D den 11 augusti 2021 och yrkande från M, L, C, V och MP den 15 september 2021 och yrkande MP och V den 13 september 2021.

Karin Pleijel (MP), Jonas Attenius (S), Daniel Bernmar (V) och ordföranden

Axel Josefson (M) yrkar bifall till yrkande från MP och V den 13 september 2021 och

yrkande från M, L, C, V och MP den 15 september 2021 samt avslag på tilläggsyrkande från SD den 27 augusti 2021 och yrkande från D den 11 augusti 2021.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar bifall till yrkande från D den 11 augusti 2021 och tilläggsyrkande från SD den 27 augusti 2021.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på bifall respektive avslag på yrkandet från D och finner att det har avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till yrkandet från D”.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Karin Pleijel (MP), Hampus Magnusson (M), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (10).

Martin Wannholt (D), Jessica Blixt (D) och Jörgen Fogelklou (SD) röstar Nej (3).

Propositionsordning

Kommunstyrelsen beslutar härefter att bifalla yrkandet från MP och V och yrkandet från M, L, C, V och MP.

Ordföranden ställer därefter propositioner på bifall respektive avslag på tilläggsyrkandet från SD och finner att det har avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: ”Ja för avslag och Nej för bifall till tilläggsyrkandet från SD”.

Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Karin Pleijel (MP), Hampus Magnusson (M), Marina Johansson (S), Grith Fjeldmose (V), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (10).

Jörgen Fogelklou (SD) röstar Nej (1).

Martin Wannholt (D) och Jessica Blixt (D) avstår från att rösta (2).

Protokollsanteckningar

Elisabet Lann (KD) antecknar följande till protokollet: Om jag hade haft rätt att rösta hade röstat Ja i båda omröstningar.

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 15 september 2021.

Reservation

Jörgen Fogelklou (SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret

Dag för justering

2021-10-11

Vid protokollet

Sekreterare

Lina Isaksson

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

§ 942, 0355/20

Beslut

Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret enligt yrkande från M, L, C, S och D:

1. Redovisningen av kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-11 § 936 till stadsledningskontoret att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, förklaras ej fullgjort.
2. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande återremitteras till stadsledningskontoret för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i detta yrkande.
 - a. Stadsledningskontoret ska under återremissen utveckla, tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar, lämpliga indikatorer och andra nyckeltal. I det arbetet ska kommunstyrelsen uppdrag 2021-09-15, § 666 och Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 beaktas och omhändertas.
 - b. Stadsledningskontoret ska under återremissen genomföra följande revideringar av programmet:

S. 7 rad 1: Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg ~~ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad.~~ Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av ~~otrygghet till följd av~~ rädslan för att utsättas för brott.

S 14 stycke 2: Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas *men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar.* Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

S. 16 rad 5: ~~Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan.~~

S. 16 stycke 2 rad 1: Stöd till den som utsatts för brott är av betydelse för dennes återhämtningsprocess. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. *Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte*

bortförklaras eller förminskas. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar.

S. 16 stycke 4: Hedersrelaterat våld och förtryck riktar sig främst mot flickor och kvinnor men drabbar också *pojkar, män, homo- och bisexuella* av båda könen samt transpersoner.

S. 18 sist i stycke 1: Föräldraskapet har en *avgörande viktig* betydelse för utvecklingen hos barn och unga. *Staden måste intensifiera arbetet med att förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver.* Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer behöver vara en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

S. 20 stycke 2 rad 2: För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. *Exempelvis har trygghetskameror och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg. utifrån den personliga integriteten*

S. 20 stycke 2: Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. *I detta sammanhang ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar.*

Tidigare behandling

Bordlagt den 24 november 2021, § 897.

Handlingar

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 21 oktober 2021.

Återremissyrkande från SD den 25 november 2021.

Återremissyrkande från MP och V den 26 november 2021.

Återremissyrkande från M, L, C, S och D särskilt yttrande KD den 1 december 2021.

Yrkanden

Jörgen Fogelklou (SD) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från SD den 25 november 2021.

Martin Wannholt (D) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från M, L, C, S och D den 1 december 2021 och yrkande från SD den 25 november 2021.

Daniel Bernmar (V) och Karin Pleijel (MP) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från MP och V den 26 november 2021 samt avslag på övriga yrkanden.

Ordföranden Axel Josefson (M) yrkar att ärendet ska återremitteras enligt yrkande från M, L, C, S och D den 1 december 2021 samt avslag på övriga yrkanden.

Propositionsordning

Ordföranden ställer först propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från SD och finner att det avslagits.

Ordföranden ställer härefter propositioner på bifall respektive avslag på återremissyrkandet från M, L, C, S och D och finner att det bifallits.

Ordföranden ställer propositioner på återremissyrkandet från MP och V och finner att det avslagits. Omröstning begärs.

Omröstning

Godkänd voteringsproposition: Ja för avslag och Nej för bifall till återremissyrkandet från MP och V.”

Blerta Hoti (S), Axel Darvik (L), Martin Wannholt (D), Hampus Magnusson (M), Marina Johansson (S), Jessica Blixt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Emmyly Bönfors (C), Jonas Attenius (S) och ordföranden Axel Josefson (M) röstar Ja (10).

Daniel Bernmar (V), Karin Pleijel (MP) och tjänstgörande ersättaren Jenny Broman (V) röstar Nej (3).

Protokollsanteckning

Elisabet Lann (KD) antecknar som yttrande en skrivelse från den 1 december 2021.

Protokollsutdrag skickas till

Stadsledningskontoret - Återremiss

Dag för justering

2021-12-16

Vid protokollet

Sekreterare

Mathias Sköld

Ordförande

Axel Josefson

Justerande

Daniel Bernmar

Yrkande	M, L, C, S, D
Särskilt yttrande	KD
2021-12-01	2.1.7

Återremissyrkande angående – Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen

1. Redovisningen av kommunstyrelsens uppdrag 2019-12-11 § 936 till stadsledningskontoret att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden, förklaras ej fullgjort
2. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande återremitteras till stadsledningskontoret för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i detta yrkande.
 - a. Stadsledningskontoret ska under återremissen utveckla, tillsammans med de nämnder/styrelser som har ett särskilt ansvar, lämpliga indikatorer och andra nyckeltal. I det arbetet ska kommunstyrelsen uppdrag 2021-09-15, § 666 och Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 beaktas och omhändertas.
 - b. Stadsledningskontoret ska under återremissen genomföra följande revideringar av programmet:

S. 7 rad 1: Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg ~~ska ha upplevelsen att Göteborg är en trygg och säker stad.~~ Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sitt hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av ~~trygghet till följd av~~ rädslan för att utsättas för brott.

S 14 stycke 2: Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas *men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar.* Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

S. 16 rad 5: ~~Känslan av trygghet är individuell och åtgärder som ger en högre grad av trygghet för en person kan innebära en lägre grad av trygghet för en annan.~~

S. 16 stycke 2 rad 1: Stöd till den som utsatts för brott är av betydelse för dennes återhämtningsprocess. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. *Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte bortförklaras eller förminskas. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar.*

S. 16 stycke 4: Hedersrelaterat våld och förtryck riktar sig främst mot flickor och kvinnor men drabbar också *pojkar, män, homo- och bisexuella* av båda könen samt transpersoner.

S. 18 sist i stycke 1: Föräldraskapet har en ~~avgörande viktig~~ betydelse för utvecklingen hos barn och unga. *Staden måste intensifiera arbetet med att förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver.* Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer behöver vara en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

S. 20 stycke 2 rad 2: För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. *Exempelvis har trygghetskameror och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg.* ~~utifrån den personliga integriteten~~

S. 20 stycke 2: Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, trygghetsvandringar och nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. *I detta sammanhang ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar.*

Yrkandet

Trygghet är ett grundläggande mänskligt behov och alla människor ska kunna vistas i det offentliga rummet i sin stad och i sin närmiljö utan att bli utsatta för brott eller uppleva otrygghet. Det är därför viktigt att Göteborgs stad antar ett program för trygghetsskapande- och brottsförebyggandearbete som beaktar hela stadens trygghetsarbete. Programmet måste anses tillhöra de viktigare att antas av kommunfullmäktige under mandatperioden; här anslås inriktningen för hur stadens förvaltningar och bolag, som finns i varje del av Göteborg, ska bidra till en tryggare stad och ett mer välfungerande brottsförebyggande arbete. Allt från arbetet för ökad delaktighet för alla i samhällslivet till arbetet för minskad skadegörelse, att öka människors självförsörjning och att förbättrade uppväxtvillkor.

För att programmet ska kunna få full effekt måste det dock vila på beprövade åtgärder, ta sin grund i verkliga förhållanden och vara förankrad i den politik som göteborgarna föredrar. Det är viktigt att det tydligt framgår om och hur de teoretiska utgångspunkter som presenteras används i programmet. Dessutom saknas konkreta skrivningar kring förekomsten av tystnadskultur kring hot, våld och otillåten påverkan i den offentliga sektorn. Klanbaserade kriminella nätverk, som under det senaste året etablerat en våldsamt närvaro i vissa stadsdelar offentlighet, bör också analyseras och staden arbeta med hur dessa grupperns inflytande kan motverkas. Utöver detta finns redan idag vissa textförslag som vi anser vara kontraproduktiva, felaktiga eller – i vissa fall – rent av relativiserande. För dessa föreslår

vi direkta revideringar, men lämnar i övrigt till kommunens tjänstemän att – utifrån politiska synpunkter – bearbeta om programförslaget.

I och med digniteten i detta arbete menar vi dock att indikatorer och nyckeltal också behöver vara framtagna innan Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 antas. Detta innebär även att de mål och strategier för att motverka tystnadskultur som ska föreslås i och med de fördjupade lägesbilder och kartläggningar av tystnadskultur samt otillåten påverkan i stadens verksamheter ska omhändertas innan programmet tas upp för behandling i kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. De mål och strategier för att motverka tystnadskultur ska även ligga till grund för lämpliga indikatorer och nyckeltal i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026.

En annan viktig del i trygghetsarbetet är arbetet med våra bostadsområden. Framförallt arbetar Göteborgs stad med detta i vår samhällsplaneringens, då byggnadskroppar, gatusystem och storlek på grönområden utformas. En annan viktig del i detta arbete är dock Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025.

I och med att vikten av den fysisk miljöns utformning för upplevelsen av trygghet behöver arbetet med framtagandet av lämpliga indikatorer och andra nyckeltal i Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 även beakta och omhänderta viktiga delar i Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025.

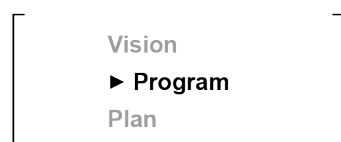
Med anledning av detta menar vi att Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026, i enlighet med bilaga 5 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, ska återremitteras för att omarbetas i enlighet med inriktning som fastslås i detta yrkande.

Göteborgs
Stad

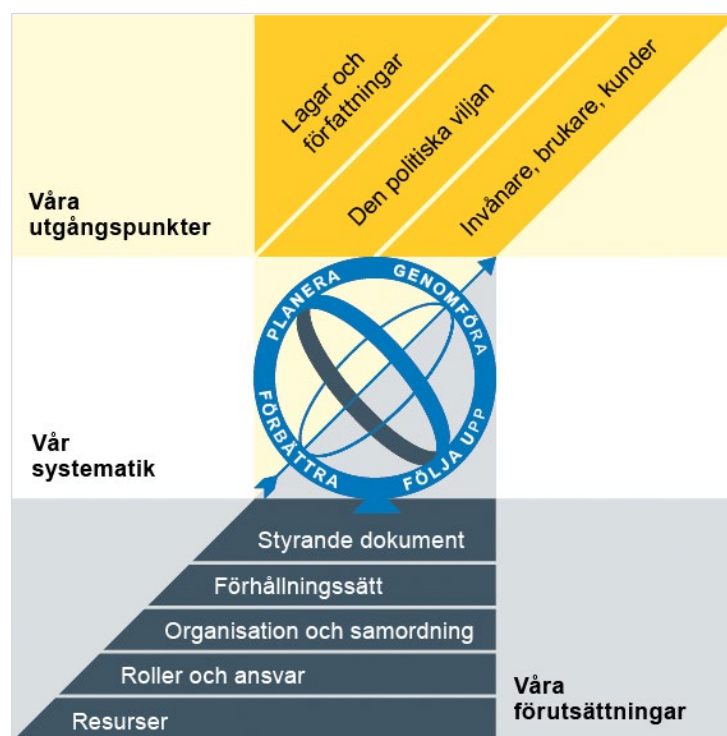
Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Planerande styrande dokument

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Styrande dokument			
Kommunala föreskrifter		Planerande och reglerande styrande dokument	
Normgivning mot enskild	Riktade styrande dokument	Planerande styrande dokument	Reglerande styrande dokument

Dokumentnamn: Förslag till Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026

Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: Alla nämnder och styrelser	Diarienummer: 0355/20	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Program	Giltighetstid: 2022–2026	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef Trygghet och samhälle på SLK
Bilagor: 1.Styrmiljö 2.Stödjande dokument 3.Andra viktiga aktörer 4.Indikatorer och nyckeltal 5.Ordlista			

Innehåll

Inledning	4
Syftet med detta program	4
Vem omfattas av programmet.....	4
Bakgrund	4
Koppling till andra planerande styrande dokument.....	4
Stödjande dokument	6
Implementering och genomförande.....	6
Uppföljning av detta program	6
Programmet.....	7
Teoretiska utgångspunkter	8
Rutinaktivitetsteorin	8
Social och situationell brottsprevention.....	9
Preventionsnivåer.....	9
Broken Windows	10
Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende	11
Programmets uppbyggnad.....	12
Mål	12
Definition samt problembeskrivning	12
Strategier	13
Ansvar	13
Indikatorer och ordlista	13
Arbetsprocessen.....	14
Målområde 1: Öka kunskapen.....	14
Målområde 2: Öka samverkan.....	15
Arbetets inriktning	17
Målområde 3: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott... ..	17
Målområde 4: Minska benägenheten att begå brott.....	19
Målområde 5: Minska möjligheten att begå brott	21

Bilaga 1 – Styrmiljö	24
Bilaga 2 – Stödjande dokument	26
Bilaga 3 – Andra viktiga aktörer	29
Bilaga 4 – Indikatorer och nyckeltal.....	31
Bilaga 5 – Ordlista	38

Inledning

Syftet med detta program

Syftet med Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program är att kraftsamla och förtydliga vad som förväntas av stadens nämnder och styrelser i det gemensamma arbetet för att öka tryggheten för de som lever, verkar och vistas i staden och för att minska den individuella och organiserade brottslighetens påverkan på göteborgssamhället. Alla stadens nämnder och styrelser ska vara med och bidra.

Syftet är att skapa förutsättningar för ett strukturerat, kort- och långsiktigt arbete som anpassas till samhällsutvecklingen och bedrivs samordnat och kunskapsbaserat mot aktuella läges- och problembilder.

Vem omfattas av programmet

Detta program gäller för stadens nämnder och styrelser 2022–2026.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade 2019-12-11 § 936 om att ta fram ett nytt program för det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbetet i staden som tidigare var beslutat i kommunfullmäktige 2014-12-11 § 22. Kommunstyrelsen beslutade 2020-08-19 § 652 att programmet ska fokusera på direkt trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete och inbegripa trygghet, säkerhet och stadsmiljö samt både social och situationell prevention. Förslag till program har tagits fram i samarbete med, och efter remiss till, Göteborgs Stads förvaltningar och bolag, kommunstyrelsens råd samt externa aktörer.

Programmet har sin utgångspunkt i regeringens brottsförebyggande program, Tillsammans mot brott, Skr. 2016/17:126, som slår fast att det behöver finnas ett strategiskt styrdokument i det lokala arbetet i kommunerna som står i samklang med den nationella inriktningen.

Programmet utgår även från lagstiftning som till exempel skollagen, socialtjänstlagen samt plan- och bygglagen.

Koppling till andra planerande styrande dokument

Nedan redogörs för planerande styrande dokument som angränsar till det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet. I bilaga 1 framgår hur de styrande dokumenten anknyter till varandra på en övergripande nivå. Det finns även reglerande styrande dokument inom området men de redovisas inte i tabellen.

Styrande dokument	Fastställare/Beslut	Giltighet	Diarienummer
Göteborg 2035 – Grönstrategi för en tät och grön stad	PoNN 2014-02-10	2014–2035	0480/11

Göteborg 2035 – Strategi för utbyggnadsplanering	BN 2014-02-11	2014–2035	0477/11
Göteborg 2035 – Trafikstrategi för en nära storstad	TN 2014-02-06	2014–2035	0995/13
Göteborgs Stads folkhälsoprogram	KF 2013-06-13	Tills vidare	1002/08
Göteborg stads handlingsplan för Åldersvänliga Göteborg 2021–2024	KF 2021-05-20	2021–2024	0754/19
Göteborgs Stads näringslivsstrategiska program	KF 2018-03-22	2018–2035	1332/16
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor	KF 2020-09-10	2020–2023	1251/19
Göteborgs Stads plan för arbetet med sexuell reproduktiv hälsa och rättigheter	KF 2018-10-25	2019–2022	1011/18
Göteborgs Stads plan för arbetet mot etablerat missbruk och beroende	KF 2017-09-14	2018–2021	1344/14
Göteborgs Stads plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck	KF 2019-11-21	2020–2023	1316/17
Göteborgs Stads plan för att förbättra HBTQ-personers livsvillkor	KF 2017-01-26	2017–2021	1407/14
Göteborgs Stads plan för en jämlik stad	KF 2020-04-16	2019–2022	1028/19
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	KF 2019-01-31	2019–2023	0445/14
Göteborgs Stads plan för krisberedskap och civilt försvar	KF 2021-01-28	2021–2023	1446/20
Göteborgs Stads plan för stärkta insatser mot rasism	KF 2020-02-20	2020–2023	0362/18
Göteborgs Stads program för besöksnäringens utveckling fram till 2030	KF 2018-02-22	2018–2030	0333/18
Göteborgs Stads program för en attraktiv arbetsgivare	KF 2019-05-23	2019–2023	0955/17
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	KF 2018-01-18	2018–2026	1377/17
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	KF 2020-11-12	2021–2026	0759/19

Göteborgs stads översiktsplan	KF 2009-02-26	Tills vidare	0364/07
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	KF 2016-06-02	Tills vidare	0454/15

Stödjande dokument

Göteborgs stad har tagit fram ett antal dokument för att stödja det arbete som behandlas i programmet. Även nationella myndigheter har tagit fram råd och rekommendationer kring hur kommunens verksamheter kan arbeta för att öka tryggheten och minska brottsligheten. En förteckning över ett urval av stödjande dokument inom området finns i bilaga 2. Listan innehåller också ytterligare rapporter som har varit ett underlag vid framtagande av programmet och kan utgöra stöd för framtida arbete.

Implementering och genomförande

Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja implementeringen av det gemensamma arbetet enligt programmet. Varje nämnd och styrelse med utpekat ansvar i programmet ansvarar för implementeringen i den egna organisationen samt för genomförandet av respektive strategi.

Uppföljning av detta program

Kommunstyrelsen får i uppdrag att ansvara för en samlad uppföljning av programmet och andra närliggande styrande dokument som bidrar till målet. En samlad analys av programmets måluppfyllelse med utgångspunkt i indikatorer och central lägesbild rapporteras årligen till kommunfullmäktige. De indikatorer som kommer följas löpande finns i bilaga 4. Uppföljning av angränsande planer kommer också att ligga till grund för analys av måluppfyllelse för programmet.

Förutom indikatorer åtföljs tre av delmålen även av ett antal nyckeltal. Nyckeltalen kan säga något om verksamheten och arbetssätten inom delmålen, men de kan inte i sig självt indikera utveckling av målen, utan kräver en samlad analys.

Viktiga förutsättningar för att generera resultat för hela programmets mål är att kvaliteten på samordning och samverkan är hög samt om arbetet bedrivs kunskapsbaserat. Därför kommer de två delmålen inom målområdet Arbetets process (Öka kunskapen och Öka samverkan) att följas genom en processutvärdering. Denna kommer att initieras redan i samband med att programmet träder i kraft med syfte att bidra till att utveckla arbetsprocessen.

Under programperiodens sista år görs en resultatuppföljning i förhållande till programmets samtliga mål. Denna rapporteras till kommunfullmäktige.

I uppföljningen ska underlag i den mån det går samlas in på ett sådant sätt att det kan möjliggöra analyser utifrån bakgrundsvariabler, såsom geografiska och socioekonomiska förutsättningar samt diskrimineringsgrunder.

Programmet

Alla som lever, verkar eller vistas i staden ska vara trygga och säkra i Göteborg. Alla ska kunna röra sig fritt och vara trygga i sina hem. Ingen ska behöva begränsa sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av rädslan för att utsättas för brott. Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är allt som vi som individer och samhälle kan göra för att förhindra att brott sker och för att människor ska känna sig trygga och inte vara rädda för att drabbas av brott. Brottsförebyggande arbete handlar även om att motverka släktbaserade kriminella nätverk, annan organiserad brottslighet och utvecklingen av parallella samhällsstrukturer. För att Göteborg ska vara en trygg stad är det nödvändigt att de kriminella nätverkens påverkan på göteborgarnas vardagsliv upphör. De förutsättningarna som finns för rekrytering till kriminella gäng måste försvinna. För de som lever i särskilt utsatta områden behöver reella förändringar ske för att förbättra livskvalitén genom kraftsamlingen att Göteborg inte ska ha särskilt utsatta områden 2025. Alla som kan bidra har en roll att fylla. Göteborgs Stad kan inte på egen hand klara utmaningarna utan behöver, på eget eller andras initiativ, samverka med de som lever, verkar och vistas i staden.

Brottsförebyggande arbete bedrivs ofta med målet att skapa trygghet. Men trygghetsskapande arbete och brottsförebyggande arbete är inte alltid samma sak. En enskild människas känsla av otrygghet på en plats kan avspejla den faktiska risken, men det förekommer också att situationer och platser upplevs som otrygga trots att risken för brott är låg. I det brottsförebyggande arbetet, inte minst i samverkan mellan flera aktörer, är det därför viktigt att tydliggöra vilka åtgärder som ska betraktas som brottsförebyggande respektive trygghetsskapande, det vill säga vilket målet och syftet med åtgärderna är. Trygghet kan också betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska eller digitala platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Göteborgs Stad är en viktig aktör för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet och har en möjlighet att kraftsamla inom området. Genom ett förtydligt program är avsikten att öka kunskap, medvetenhet, ansvar och samordning mellan stadens förvaltningar och bolag och även med externa aktörer. Ett flertal av programmets strategier ryms inom stadens grunduppdrag och finns formulerade i lagtexter, reglementen, ägardirektiv och andra styrande dokument. I detta program tydliggörs stadens samlade uppdrag med det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet. Programmet är en gemensam utgångspunkt och möjliggör en samlad uppföljning utifrån ett trygghetsskapande och brottsförebyggande perspektiv.

Generella insatser inom stadens kärnverksamheter för att skapa en god välfärd för alla är grundläggande. Det handlar om att skapa likvärdiga livsvillkor. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig och trygg uppväxt, utbildning, arbete, självförsörjning, ett bra boende, en hållbar och trygg livsmiljö samt individens delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sitt liv. De generella insatserna och det främjande och förebyggande arbetet stimulerar utvecklingen av skyddsfaktorer. Att klara skolgången är en avgörande skyddsfaktor. Elevhälsan har en viktig roll för elever i riskzon som kan vara mer mottagliga för påverkan från extremistiska eller kriminella grupperingar. Även tillgången till fritidsverksamhet och något meningsfullt att sysselsätta sig med är betydelsefullt. Senare i livet handlar det om rätten till arbete. Ett ojämnt samhälle kan utgöra en grogrund för brottslighet och merparten av alla välfärdsinsatser kan i någon mån sägas ha brottsförebyggande effekt, men på längre sikt.

Staden behöver parallellt arbeta med mer direkta och riktade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder, det vill säga det som har som primärt syfte att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten. Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande program 2022–2026 visar riktningen för detta och ökar därmed också förutsättningarna för det förebyggande och främjande arbetet inom stadens kärnverksamheter.

När det gäller arbetet för att motverka tystnadskulturer fokuserar programmet på parallella samhällsstrukturer, otillåten påverkan och tystnadskultur i samhället till följd av rädsla för negativa konsekvenser för en själv eller anhöriga. Interna och organisatoriska faktorer som kan skapa tystnadskulturer omhändertas i styrande dokument kring arbetsgivarperspektivet samt i handlingsplanen mot tystnadskulturer.

Teoretiska utgångspunkter

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande området är komplext och det finns många teorier om vad som orsakar brottslighet och om hur det kan förebyggas. Programmet omfattar och utgår från de teorier och perspektiv som lyfts i det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott (Skr. 2016/17:126) samt i Socialstyrelsen kunskapsstöd för att bedöma risker och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende. Bilderna är framtagna under arbetet med programmet.

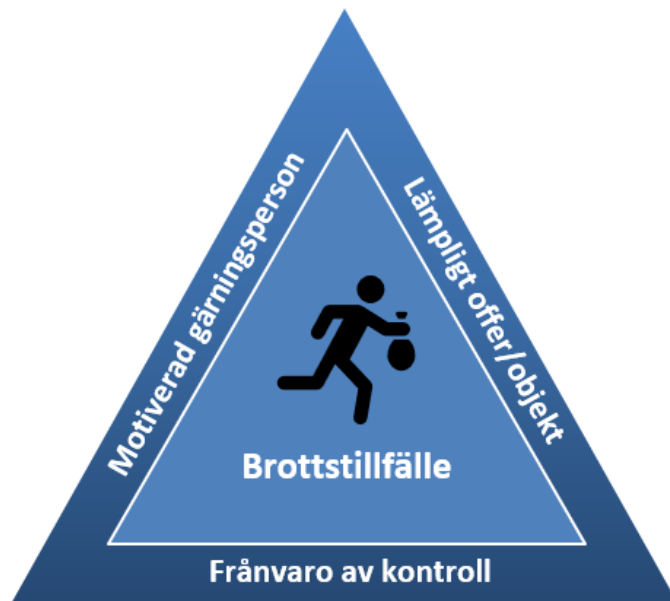
För att nå framgång i arbetet behöver stadens förvaltningar och bolag i val av åtgärder utgå från flera olika teorier, perspektiv och beprövad erfarenhet för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

Nedanstående tabell visar kopplingen mellan teorierna och målområdena för arbetets inriktning. Målområdena 1–2 under arbetsprocessen utgår från det nationellt framtagna materialet ”Samverkan i det lokalt brottsförebyggande arbetet”.

Teoretisk utgångspunkt	Målområde 3	Målområde 4	Målområde 5
Rutinaktivitetsteorin	x	x	x
Social och situationell brottsprevention	x	x	x
Preventionsnivåer	x	x	x
Broken windows	x		x
Risk- och skyddsfaktorer	x	x	

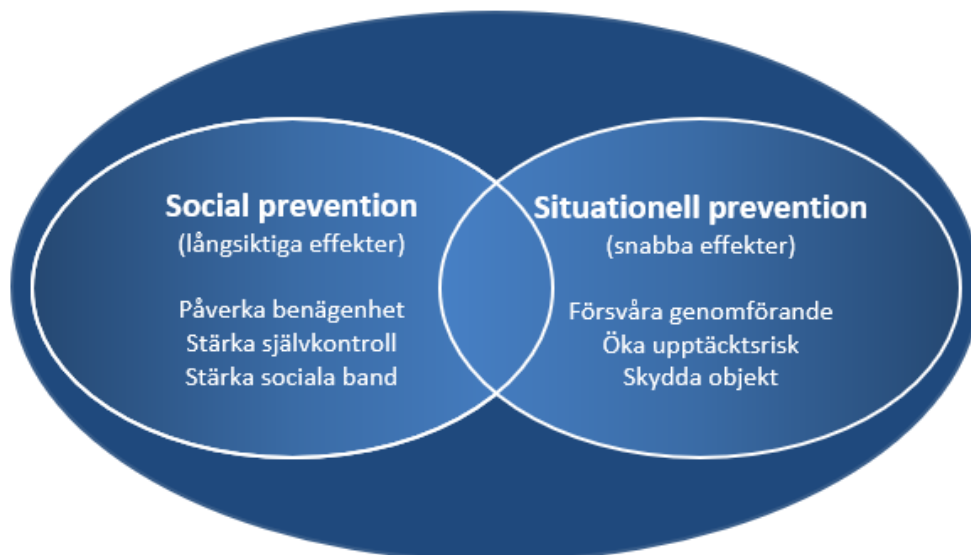
Rutinaktivitetsteorin

Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder handlar det om att minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen samt begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Social och situationell brottsprevention

En annan vanlig utgångspunkt för trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är utifrån social och situationell prevention. Social prevention handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer. Situationell prevention handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Preventionsnivåer

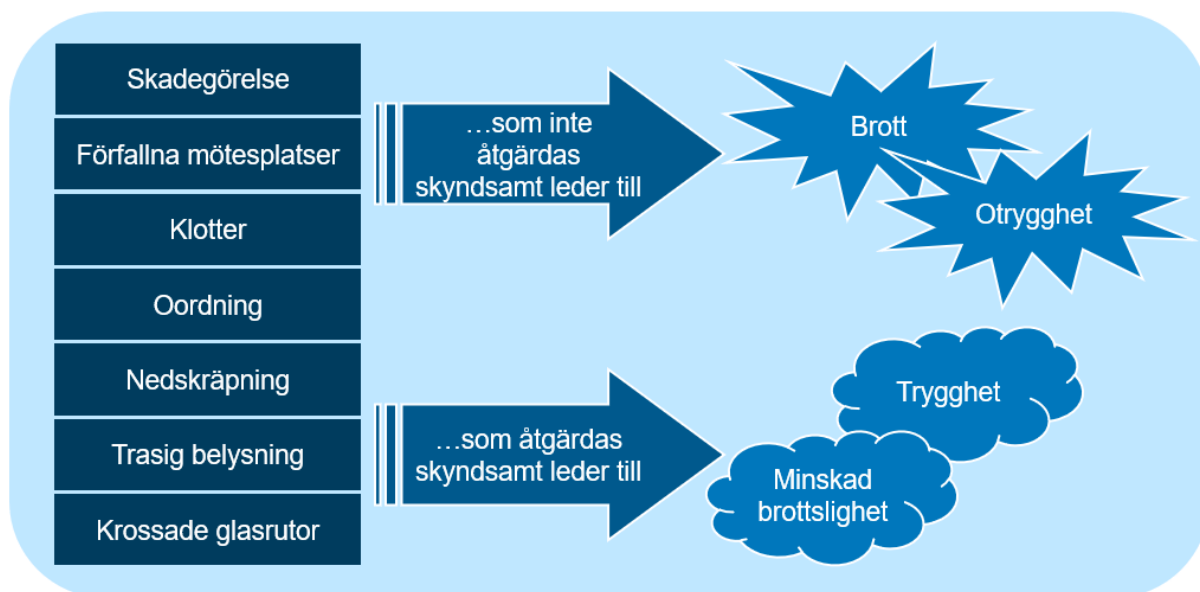
Ytterligare en uppdelning är utifrån preventionsnivåer. Här är utgångspunkten individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot grupper och individer som riskerar att begå eller utsättas

för brott eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Broken Windows

Teorin om "Broken Windows" går ut på att mindre allvarlig brottslighet som klotter och skadegörelse kan leda till allvarligare kriminalitet och otrygghet i ett område om det inte åtgärdas snabbt. Ett krossat fönster leder till fler krossade fönster, på samma sätt som en redan nerklottrad vägg drar till sig mer klotter. Omvänt innebär detta att en plats som är fri från nedskräpning och skadegörelse bidrar till att minska brottsligheten. Åtgärderna bidrar också till att visa att området har social sammanhållning och stabilitet och att stärka känslan av att området är omhändertaget.

Risk- och skyddsfaktorer för utvecklingen av kriminellt beteende

En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. En skyddsfaktor minskar istället sannolikheten eller risken.

Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Risk- och skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att hen exponeras för riskfaktorer.

Programmets uppbyggnad

Mål

Det övergripande målet för programmet är att Göteborg är en trygg och säker stad där alla som lever, verkar och vistas tar ansvar och bidrar till ökad trygghet och minskad brottslighet.

Programmet är uppbyggt utifrån målsättningar för arbetsprocessen samt målsättningar för det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetets inriktning. Arbetsprocessen fokuserar på att öka kunskapen och öka samverkan, som är förutsättningar för att få effekt av strategierna under övriga mål. Arbetets inriktning fokuserar dels på trygghetsskapande arbete med målet att minska otryggheten till följd av rädslan att utsättas för brott. Det fokuserar även på att minska benägenheten och möjligheten att begå brott.

Målen och strategierna under arbetets inriktning omfattar ett direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete och har som primärt syfte att öka tryggheten och minska brottsligheten. Målen är överlappande och har ett ömsesidigt beroende för att uppnå en hållbar positiv utveckling.

Definition samt problembeskrivning

Varje mål inleds med en kort definition samt en problembeskrivning som syftar till att beskriva målområdet i stort samt hur det ser ut i Göteborg idag. Det sätter programmet i ett

sammanhang och motiverar vad stadens arbete ska förbättra. Problembeskrivningen bygger på nationella och lokala undersökningar och rapporter.

Strategier

Strategier är kopplade till varje mål. Målen är överlappande och strategierna är möjliga att applicera på fler än ett mål. Programmets val av strategier är gjord för att nå bästa effekt på målet inom programperioden.

Ansvar

För varje strategi anges ansvariga nämnder och styrelser. Ett ansvar innebär att utpekad nämnd eller styrelse har en rådighet över strategins genomförande inom ramen för sin ordinarie verksamhet. Den ansvariga nämnden eller styrelsen ska samråda med och aktivt söka samverka med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra. I de fall ett ansvar utdelas till samtliga nämnder och styrelser medför det ett ansvar att se över sin verksamhet och identifiera på vilket sätt respektive nämnd och styrelse kan genomföra strategin och på så sätt bidra till måluppfyllelse. En ansvarig nämnd eller styrelse ska aktivt bidra till uppföljningen av strategin och målet. Ett ansvar innebär också att informera nämnder och styrelser med särskilt ansvar när eget initiativ inom strategin tas.

För en del strategier finns ett särskilt ansvar utpekat vilket medför ett samordningsansvar för den kraftsamling som staden behöver göra inom området samt vid behov initiera det gemensamma arbetet med berörda nämnder och styrelser. Det kan dessutom innebära att identifiera om det krävs ytterligare styrning inom området och i så fall i vilken form. Ett särskilt ansvar innebär dessutom att samordna uppföljningen av strategin. Ett särskilt ansvar innebär inte ett övertagande av andra nämnders eller styrelsers ordinarie ansvarsområden enligt reglemente, andra styrande dokument eller lagstiftning. I de fall ett särskilt ansvar åläggs flera nämnder eller styrelser behöver dessa ha en dialog kring fördelning av det särskilda ansvaret. Även nämnder och styrelser som inte direkt nämns i ansvarsutdelningen ska bidra till helheten i genomförandet av måluppfyllelsen. Staden kan också samverka med till exempel civilsamhället och näringslivet. Se bilaga 3 för andra viktiga aktörer.

Indikatorer och ordlista

Till målen under arbetets inriktning är det kopplat indikatorer som finns i bilaga 4. En ordlista som förtydligar ord och begrepp finns i bilaga 5.

Arbetsprocessen

Målområde 1: Öka kunskapen

Definition: Ett framgångsrikt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är kunskapsbaserat, vilket innebär att det utgår från lokala lägesbilder och utformas utifrån evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Det innebär att strukturerat och systematiskt kartlägga och analysera aktuella förhållanden och förutsättningar, vilket inkluderar både problem, risker, och möjligheter på individ-, grupp- och samhällsnivå. Röster, erfarenheter och behov från de som lever, verkar och vistas i Göteborg är grundläggande. Beslut om åtgärder ska basera sig på lägesbilden och utgå från orsakerna till och förutsättningarna för problemen. För detta krävs en kombination av generell kunskap om brottslighetens orsaker och mer närliggande kunskap om de lokala förhållandena. Åtgärderna ska så långt det är möjligt vara beprövade eller utvärderade. Det är viktigt att arbetet dokumenteras och att resultatet av löpande uppföljning och utvärdering används i det fortsatta utvecklingsarbetet. De som arbetar inom området ska ha en grundläggande trygghetsskapande och brottsförebyggande kompetens samt i vissa fall spetskompetens. Utöver det krävs en baskompetens inom det kunskapsbaserade arbetet som metod. Kompetens och ett gemensamt ackumulerat lärande är en förutsättning för ett kunskapsbaserat arbete och bidrar till att öka den generella medvetenheten hos beslutsfattare och tjänstepersoner samt till faktabaserad information som staden kommunicerar.

Problembeskrivning: Otrygghet och kriminalitet, liksom människor och samhället i stort, är komplext och föränderligt. Olika förutsättningar och orsakssamband spelar roll. Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är inte tillräckligt differentierat och anpassat utifrån kunskap om olika målgruppers och individers behov och upplevelser av otrygghet. Arbetet bedrivs inte tillräckligt systematiskt eller i tillräcklig utsträckning utifrån lägesbilder och kunskap om effekten av olika åtgärder, arbetssätt och metoder. Det är inte likvärdigt i de olika geografiska områdena i staden och samordningen är otillräcklig. De som arbetar med frågorna saknar ibland tillräcklig kunskap om trygghets- och brottsproblematik, kompetens inom kunskapsbaserat lägesbilsarbete samt till exempel spetskompetens inom otillåten påverkan, våldsbejakande extremism, gängkriminalitet och släktbaserade kriminella nätverk

Tyngdpunkten i arbetet är i vissa fall reaktivt i stället för proaktivt och även om båda aspekterna är nödvändiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet, så behöver kärnan utgöras av proaktiva metoder och förebyggande arbete. Göteborgs Stad saknar idag adekvata digitala verktyg som stödjer och utvecklar ett systematiskt och proaktivt arbete.

Prioriterade strategier samt ansvariga

1:1 Göteborgs Stads trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete ska vara kunskapsbaserat och utgå från målgruppsanalyser, likvärdiga lokala och centrala lägesbilder och aktuell forskning.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

1:2 Göteborgs Stad ska säkra kompetens hos ansvariga och utförare i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen och socialnämnd Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Målområde 2: Öka samverkan

Definition: En avgörande faktor för ett effektivt och långsiktigt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete är att det bedrivs samordnat och i nära samverkan mellan berörda förvaltningar och bolag likväl som med fastighetsägare, näringslivet, polisen och andra statliga och regionala aktörer och myndigheter samt akademien. Den samlade förmågan är även beroende av goda krafter hos civilsamhället, både i organiserad form och av enskilda. Samverkan innebär att parterna tillför sina specifika resurser, kompetenser, kunskaper och erfarenheter för att tillsammans öka tryggheten, minska sannolikheten för brott och reducera brottslighetens skadeverkningar. Det är därför viktigt att formerna för samverkan möjliggör ett brett deltagande av aktörer och målgrupper. Samordnat innebär att arbetet även sker koordinerat och resurseffektivt.

Helhetsperspektiv, långsiktighet och ett tydligt ledningsansvar är centrala utgångspunkter för framgång i samverkansarbetet. Ramar i form av mål, prioriteringar, roller och mandat måste vara tydliga. Effektiv samordning och samverkan förutsätter att det finns stödjande strukturer, vilket kan handla om både organisation och olika former av hjälpmedel. Bland annat är det avgörande att det finns särskilda funktioner som håller ihop, driver på och koordinerar det lokala arbetet. Formerna för samverkan med olika aktörer behöver vara dynamiska, flexibla och byggas upp utifrån både problem och förutsättningar för att möta olika behov. Samverkan bör grundas i möten, dialoger och råd där ökad kunskap och gemensam förståelse eftersträvas men där staden tydligt företräder och står upp för demokratiska värderingar och gemensamt motverkar otillåten påverkan, tystnadskulturer och utvecklingen av parallella samhällen. Det behöver finnas tydliga kanaler från dessa forum för samverkan in i ordinarie linje samt respektive organisation.

Problembeskrivning: Det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet i Göteborgs Stad är omfattande men bedrivs inte på ett samordnat och likvärdigt sätt eller i tillräcklig samverkan med interna och externa aktörer. Stadens förvaltningar och bolag kan exempelvis ha delat ansvar för olika målgrupper och platser men prioriteringarna kan vara olika och därmed försvåra en samverkan för att minska otryggheten och brottsligheten i Göteborg. Detta riskerar att leda till målkonflikter.

Den samverkansöverenskommelse som finns mellan staden och polisen som definierar den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg följs inte fullt ut. Alla delar genomförs inte, arbetet sker inte med önskad kvalitet och alla interna och externa aktörer som bör vara med är inte det. Inom ramen för kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, där Staden samverkar med andra myndigheter, finns behov av ytterligare utveckling. Det finns även outnyttjade krafter hos näringslivet, organisationer, föreningar och individer.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

2:1 Göteborgs Stad ska bjuda in till centrala och lokala trygghetsskapande och brottsförebyggande forum/råd för att identifiera frågor där samordning och vidare samverkan bör ske.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:2 Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer

och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

2:3 Göteborgs Stad ska medverka till att stärka civilsamhällets och näringslivets delaktighet i det gemensamma trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Business Region Göteborg AB, idrotts- och föreningsnämnden samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Arbetets inriktning

Målområde 3: Minska otryggheten till följd av rädslan för att utsättas för brott

Definition: Göteborg ska vara tryggt och säkert för alla som lever, verkar och vistas i staden. Alla ska kunna röra sig fritt och känna sig trygga i sina hem. Ingen ska begränsas i sitt vardagsliv eller avstå från att besöka en plats på grund av rädslan för att utsättas för brott. Trygghet är ett samspel både människor emellan och mellan människor och den miljö de befinner sig i, varför både social och situationell prevention behövs. Utformningen av stadsrummet kräver en sammanhållen planering. Det handlar om att skapa goda livsmiljöer, både vid forndet och förvaltandet. I förvaltandet handlar det också om snabba åtgärder av klotter och annan skadegörelse för att minska risken för ytterligare skadegörelse. Tryggheten påverkas även av vad och på vilket sätt staden kommunicerar inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området.

De kriminella nätverkens och den organiserade brottslighetens påverkan på det offentliga rummet, göteborgaren och stadens medarbetare måste upphöra. För att motverka parallella samhällsstrukturer och för att värna människors trygghet är det viktigt att människor som utsätts för eller bevittnar brott får stöd samt vågar vittna. Det kan handla om både krisbearbetning och stöd i rättsprocessen. Staden får aldrig medverka till att skam- eller skuldbelägga brottsoffer. Kriminella handlingar och brottsoffers upplevelser ska inte bortförklaras eller förminskas. Samhällets fördömanden ska riktas mot de individer som utsätter andra för kriminella handlingar. Den som utsätter andra för brott ska bemötas professionellt och motiveras till att sluta begå kriminella handlingar.

När det gäller vuxna och barn som bevittnar, riskerar att utsättas för eller utsätts för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck krävs kompetens och arbetssätt för att upptäcka utsatthet. Det handlar också om att kunna erbjuda skydd och stöd utifrån den enskilda personens behov, till exempel om hjälp med skyddat boende, försörjning och hjälp att bearbeta livsomställningen.

Problembeskrivning: Många som lever, verkar och vistas i Göteborg upplever ibland otrygghet och rädsla för att utsättas för brott. Otryggheten leder till inskränkningar i vardagslivet som att inte våga gå ut, avstå från aktivitet eller att välja annan väg eller annat färdmedel. Att vara otrygg i sitt bostadsområde eller i sitt hem innebär en större påverkan på livskvalitén än att uppleva otrygghet på platser som bara besöks ibland. De tre grupper som upplever störst otrygghet i sitt bostadsområde är kvinnor, de som bor i hyresrätt och de som bor i resurssvaga områden. Många barn och unga upplever otrygghet på vägen till och från skola och fritidsaktiviteter.

En orsak till otrygghet i hela staden är den öppna narkotikaförsäljningen och de effekter som den medför. Kriminella nätverk och organiserad brottslighet står för stor del av narkotikaförsäljningen. De har även stor påverkan på befolkningen i och med sitt skrämsekaptal. Att titta bort för att slippa bevittna brott och därmed riskera att utsättas för otillåten påverkan ökar risken för utveckling av parallella samhällen.

Otryggheten och risken att utsättas för brott varierar mellan olika delar av staden, tid på dygnet och vem du är. Diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder är faktorer som kan påverka graden av otrygghet och risken att utsättas för brott. Kombinationen av två eller flera diskrimineringsgrunder innebär en förstärkande riskfaktor.

Grupper som tillhör minoriteter är mer utsatta för bland annat rasism och hatbrott. Exempelvis är personer med funktionsnedsättning i Göteborg i större utsträckning utsatta för fysiskt våld, hot och kränkningar än vad personer utan funktionsnedsättning är. När det handlar om våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck är främst kvinnor och flickor utsatta men det drabbar även pojkar, män, homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner. Våldet innebär också fysiska och psykiska konsekvenser för de som bevittnar det. Att som brottsoffer inte få stöd kan innebära ett bestående tillstånd av otrygghet och bristande delaktighet i samhällslivet.

Trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter beaktas inte i tillräcklig utsträckning i stadsutveckling vid fysisk planering, genomförande och förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö. Systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen prioriteras inte. Det kan samtidigt uppstå målkonflikter då en aktivitet för att motverka brott kan försämra till exempel tillgängligheten, varför den kanske inte kan genomföras. En diskussion utifrån många olika perspektiv är därför nödvändig. Otrygga och brottsutsatta platser samt klotter och annan skadegörelse som inte uppmärksammas tidigt leder till ännu större skadegörelse och otrygghet.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

3:1 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka målgrupper och individer som har störst behov när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:2 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt analysera och ta hänsyn till vilka platser som är mest otrygga och utsatta när trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder planeras och genomförs.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

3:3 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt ta hänsyn till trygghetsskapande och brottsförebyggande aspekter vid fysisk planering av ny och befintlig stad.

Särskilt ansvar: Byggnadsnämnden

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden.

3:4 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt vidta trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder vid ny- och ombyggnation samt vid förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö.

Ansvar: Fastighetsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Higab, idrotts- och föreningsnämnden, lokalnämnden, park- och naturnämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt trafiknämnden

3:5 Göteborgs Stad ska stärka och utveckla arbetet med brottsoffer- och vittnesstöd. När det gäller den som lever i eller som lämnat våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck ska skyndsamma och samordnade insatser göras. Barn och övriga anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Socialnämnd Centrum

Ansvar: Socialnämnd Hisingen, Nordost och Sydväst

Målområde 4: Minska benägenheten att begå brott

Definition: Social brottsprevention handlar om att minska benägenheten hos individer att begå brott och riktar in sig på de bakomliggande orsakerna. Fokus är att stärka självkontrollen samt individens sociala band till samhället. Den sociala preventionen har vidare som avsikt att hindra individer att radikaliseras, göra sig skyldiga till brott i unga år eller att återfalla i brott efter avtjänat straff. Forskning visar att det finns samband för ungdomar mellan specifika brottstyper och att utveckla en högaktiv kriminalitet. En sådan kunskap måste ligga till grund för prioriteringar och val av åtgärder. Alla som möter barn och unga har ett ansvar för att fånga in risksignaler, initiera samverkansinsatser som exempelvis SSPF och sociala insatsgrupper samt följa de rutiner som verksamheten har rörande orosanmälningar. Verksamma preventions- och behandlingsprogram syftar till att så långt det är möjligt undanröja riskfaktorer eller effekter av riskfaktorer samt till att stärka skyddande faktorer. Det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet behöver inrikta sig på att undanröja riskfaktorer och tillföra skyddsfaktorer i miljöer där våld eller missbruk riskerar att förekomma eller normaliseras. Även anhöriga och övrigt nätverk både kring brottsoffer och förövare ska erbjudas stöd och hjälp. Föräldraskapet har en avgörande betydelse för utvecklingen hos barn och unga. Staden måste intensivifiera arbetet med att förmå föräldrar att engagera sig i sina barns utveckling, stärka deras föräldraauktoritet och förmåga att ge sina barn den trygghet, kärlek och omvårdnad de behöver. Deltagande i föräldrastödsprogram för familjer är en viktig del för att stödja de föräldrar vars barn har utvecklat eller riskerar att utveckla ett normbrytande beteende.

Alla göteborgare har ett ansvar att inte understödja brottslighet. Köp och bruk av narkotika samt köp av varor och tjänster utan kvitto är ett brott i sig, men kan även vara del av organiserad brottslighet. Genom att inte understödja brottslighet bidrar var och en till utvecklingen av en trygg och säker stad för alla som lever, verkar och vistas här.

Problembeskrivning: Kriminalitet och våldsbrottslighet, inklusive våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck, är allvarliga samhällsproblem. Det drabbar offren och deras anhöriga, men inverkar också på förövarens fortsatta liv och kan få konsekvenser för andra delar av samhället. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utövas inte uteslutande i hemmet av den närstående familjen, utan kan även utövas av en större gemenskap där bostadsområden, skolor, sociala medier och transnationella nätverk framträder alltmer som arenor.

Barn och unga som begår många brott har ofta problem både i skolan och hemma. Ungefär hälften av eleverna i årskurs 9 uppger att de begått något brott vid minst ett tillfälle under de senaste tolv månaderna. Däremot är det ett fåtal unga som står för majoriteten av brottsligheten bland ungdomar. Unga kriminellt högaktiva personer kommer under loppet av sin livstid att stå för en väsentlig del av den totala brottsligheten i samhället. Ofta har dessa barn och ungdomar redan en tillhörighet till kriminella nätverk och organiserad brottslighet, då rekrytering sker i allt yngre åldrar. Att äldre rekryterar barn och ungdomar är en medveten strategi av de kriminella nätverken.

Metoder för att jobba behandlingsmässigt med kriminalitet som individuellt problemområde både när det gäller unga och vuxna behöver utvecklas. En grupp barn och unga som särskilt bör uppmärksammas är de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som på grund av sin särskilda utsatthet har en förhöjd risk att utveckla missbruk och hamna i kriminalitet, och också löper en högre risk för att själva utsättas för brott.

Det uppsökande arbetet är inte likvärdigt över staden och de som riskerar att radikaliserar eller utveckla kriminalitet, drogmissbruk och andra riskbeteenden fångas ibland inte upp i tid. Barn och unga som växer upp i familjehem eller i hem för vård eller boende har kraftiga överrisker i en rad oönskade tillstånd som vuxna, såsom hemlöshet, arbetslöshet, bristande försörjningsförmåga, fysiska och psykiska problem och kontakt med straffrättsystemet.

Det drogförebyggande arbetet (ANDTS-arbetet) i staden är idag inte samordnat och likvärdigt. Användningen av narkotika är negativ för den enskilde göteborgaren och för Göteborg som stad. Inflödet av narkotika till Göteborg är högt och öppen narkotikaförsäljning och användning av narkotika sker på olika platser i staden. Narkotikaförsäljning sker direkt eller indirekt av gängkriminella och omsätter stora summor pengar, skapar otrygghet, ökar risken för våld och bidrar till att unga hamnar i narkotikamissbruk. Finansiering av narkotikabruk sker ofta via brottslighet. Inkomsterna av försäljningen av narkotika samt konkurrensen om dessa ligger ofta till grund för våldsyftningarna i form av till exempel skjutningar och sprängningar. Även olovlig försäljning av alkohol och tobak samt andra varor och tjänster bidrar till brott och otrygghet. Så länge det finns efterfrågan kommer olovlig försäljning fortgå.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

4:1 Göteborgs Stad ska utveckla och stärka det långsiktiga och systematiska vålds- och drogförebyggande arbetet.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden samt socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst

Ansvar: Utbildningsnämnden samt idrotts- och föreningsnämnden

4:2 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma, samordnade och individanpassade insatser till barn och unga som bedöms vara i riskzonen för att rekryteras till kriminella gäng, hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmissbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Grundskolenämnden, socialnämnd Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden.

Ansvar: Nämnden för funktionsstöd

4:3 Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende-, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Familj och anhöriga ska få stöd och hjälp vid behov.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum

Ansvar: Nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för funktionsstöd, socialnämnd Hisingen, Nordost och Sydväst samt utbildningsnämnden

4:4 Göteborgs Stad ska verka för att stoppa våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen samt socialnämnd Centrum

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Målområde 5: Minska möjligheten att begå brott

Definition: Under detta målområde är fokus på omständigheterna, situationerna och platserna för brott. Platser, verksamheter och tjänster kan vara både fysiska och digitala. Inom Göteborgs Stad finns många värden som kriminella kan omsätta till pengar och som därmed utgör arenor som möjliggör brottslig verksamhet. Fokus är även på potentiella brottsobjekt, vilket kan vara både fysiska objekt (föremål) och potentiella brottsoffer (personer).

En viktig förebyggande åtgärd är att öka upptäcktsrisken genom att stärka kontrollfunktionerna vid det möjliga brottsfallet. För att värna om den sociala tilliten bör utgångspunkten vara att utveckla den informella sociala kontrollen. Åtgärder av formell karaktär ska användas där det behövs och är lämpligt. Exempelvis har trygghetskameror¹ och ordningsvakter en viktig roll att spela för att verka brottsförebyggande och upprätthålla trygghet på stadens gator och torg, vilket med fördel kan ske i samverkan med näringslivet. Att stärka den informella sociala kontrollen handlar om att agera för att ytterligare befolka platser där brott riskerar att begås. Informell social kontroll uppnås även genom att engagera civilsamhället och enskilda medborgare i till exempel grannsamverkan, nattvandringar eller genom att öka antalet kommunal personal som rör sig ute och i öppna verksamheter. Detta bidrar även till ökad tillit och förtroende för samhället. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att staden alltid garanterar att de aktörer som rör sig ute delar, och även av medborgarna uppfattas dela, demokratiska värderingar. Enligt principen om universell utformning tillgängliggörs platser för fler i samhället, vilket ökar den mänskliga närvaron.

För att säkerställa korrekt myndighetsutövning och främja sund konkurrens är det viktigt att arbeta för att motverka tystnadskultur till följd av parallella samhällsstrukturer och otillåten påverkan av stadens chefer och medarbetare. Rutiner och arbetssätt som försvårar utövande och underlättar upptäckt av otillåten påverkan är nödvändiga. Stadens visseblåsarfunktion har en viktig roll att fylla för att uppmärksamma tystnadskulturer.

Inom stadens verksamheter kan tillsynsmekanismer och kontrollfunktioner bidra till att missbruk av välfärdssystemet och stadens resurser stävjas, till exempel vad gäller stöd- och bidragsgivning, bygglov, inköp, upphandling, lokal- och bostadsuthyrning samt till att tillsyns- och tillståndsprövning sker på korrekta grunder och med korrekta aktörer. Tillsyn och kontroll inom områden som brand, livsmedel, läkemedel, miljö och hälsa liksom tillståndsprövning för till exempel tobaks- och alkoholförsäljning kan användas för att motverka organiserad brottslighet.

Att minska risken för brott handlar även om att skydda brottsobjektet samt att försvåra genomförande av brott. En kommun har många verksamheter som människor besöker eller där stöldbegärliga objekt finns. Inventering av risker behöver göras för att kunna sätta in åtgärder för att minska risken för brott. Detta är av extra vikt i miljöer som människor inte kan välja bort att vistas i. Till exempel kan elever inte välja bort att gå till skolan, varför det är viktigt att skolor som ett komplement till det generella trygghets- och värdegrundsarbetet även inriktar sitt arbete mot situationer och platser i skolmiljön där brott riskerar att begås. Även vägen till och från skolan och fritidsaktiviteter ska omfattas av ett grundläggande trygghetsarbete. När det handlar om brandförebyggande arbete sker detta med fördel i samverkan med Räddningstjänsten.

¹ Med trygghetskameror menas i detta sammanhang kamerabevakning för att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten, inte tillsyn via webbkamera i människors hem.

Begränsa tillgängligheten till lämpliga brottsobjekt handlar också om att vidta åtgärder för att minska risken för bedrägerier samt åtgärder för att minska provokationer som kan leda till våldsbrott, till exempel krogköer och trängsel. När det handlar om verksamheter med hög risk för brottslighet, som till exempel festivaler, konserter, nöjesrestauranger och vissa stora idrottsevenemang, ligger det huvudsakliga ansvaret på arrangören att inventera risker och vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet.

Genom att förändra platsen kan det bli mindre attraktivt att begå brott där. Lokalsamhället och verksamheter bör utformas så att brott naturligt förebyggs genom aktiv planering, utformning och förvaltning. I det arbetet är det viktigt att beakta olika målgruppers behov. Förändringen av platsen kan handla om både förbättrad social miljö och tekniska åtgärder. Det kan även handla om snabba åtgärder vid skadegörelse och klotter eller att lyfta ett område genom platssamverkan.

Problembeskrivning: Dagens brottslighet är komplex, varierad och gränsöverskridande. Brott kan ske såväl i offentlig miljö som i människors hem, stadens verksamheter och digitalt. Det handlar till exempel om misshandel, personrån, bedrägerier, trakasserier, sexualbrott, hot och hatbrott, men även våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Vissa grupper, näringsverksamheter och platser är extra utsatta. Platser där många människor passerar och vistas, som till exempel knutpunkter för kollektivtrafik, köpcentrum och lokala torg samt områden med krogar och restauranger, större konserter och idrottsevenemang samt skolor, skapar många brottsfall på en relativt liten yta.

I Göteborg finns också flera geografiska områden som polisen har definierat som utsatta, riskområden eller särskilt utsatta. I dessa områden är den sociala tilliten lägre. Förväntningarna om att andra har både avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till att upprätthålla den informella sociala kontrollen är lägre. Åtgärder behöver riktas mot kriminella strukturer i särskilt utsatta områden eftersom de har omfattande påverkan på befolkningen som bor och arbetar där. Det gäller i synnerhet kriminella nätverk som består av brottsaktiva individer från samma familj, släkt eller klan. De släktbaserade kriminella nätverken kännetecknas ofta av förtryckande hedersstrukturer och social kontroll som bidrar till att göra dem hållbara över lång tid. Barn som växer upp i dessa miljöer fostras att ingå i, och bidra till att stärka, parallella samhällsstrukturer. Släkterna har en stor numerär och inom släkterna kan det finnas kriminella kluster med hög våldskapacitet. Skrämselkapitalet som våldet genererar används av släktnätverket för att kunna utöva andra brott såsom till exempel utpressning. Skrämselkapitalet påverkar även lokalsamhället och leder till tystnadskultur som sin tur stärker släktnätverkets makt och möjlighet att utöva kriminalitet.

Otillåten påverkan av stadens medarbetare är ett problem för såväl den utsatte som för göteborgssamhället, då det påverkar likvärdigheten och rättssäkerheten samt bidrar till tystnadskulturer.

Vissa grupper är särskilt utsatta för brott utifrån kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Överkonsumtion av alkohol samt försäljning och bruk av narkotika ökar risken för våld och bidrar till annan brottslighet. Olovlig försäljning av alkohol, läkemedel, livsmedel och tobak är även en del av den organiserade brottsligheten.

Den digitala utvecklingen skapar nya möjligheter till brott, såväl välfärdsbrott som kränkningar, hatbrott och radikaliseringsbrott. Att framför allt barn och unga kränks och utsätts för

brott på sociala medier sker alltmer frekvent och det finns en särskild utsatthet i digitala forum. Staden har idag låg kunskap om den brottslighet som förekommer i sociala medier och på andra digitala plattformar och få åtgärder i den miljön.

Det är ett problem att den individuella och den organiserade brottsligheten söker sig till de platser och situationer där det går att nå ekonomisk vinning och få tillgång till stadens resurser. Det saknas tillräckliga kontroll- och tillsynsmekanismer för att stävja missbruk av systemen och motverka osund konkurrens.

Brottsförebyggande aspekter beaktas inte alltid tillräckligt i stadsutvecklingen och förvaltningen av bostadsområden och offentlig miljö. Systematik och tydliga överlämningar genom de olika skedena i processen prioriteras inte. Det kan också uppstå målkonflikter mellan olika perspektiv vilket kan försvåra en del åtgärder.

Prioriterade strategier samt ansvariga:

För strategier rörande fysisk planering, ny- och ombyggnation samt förvaltning av bostadsområden och offentlig miljö se strategi 3:3 och 3:4. För strategi gällande våld i nära relation, hatbrott samt hedersrelaterat våld och förtryck se strategi 4:4.

5:1 Göteborgs Stad ska på ett systematiskt sätt vidta brottsförebyggande åtgärder i verksamheter, på platser och vid tjänster där brott riskerar att begås.

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:2 Göteborgs Stad ska förstärka sina kontrollfunktioner och samverka internt och externt för att motverka ekonomisk brottslighet och att oseriösa aktörer kommer åt stadens resurser.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

5:3 Göteborgs Stad ska motverka utvecklingen av parallella samhällsstrukturer genom att stoppa gängkriminalitet, släktbaserade kriminella nätverk och våldbejakande extremism.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

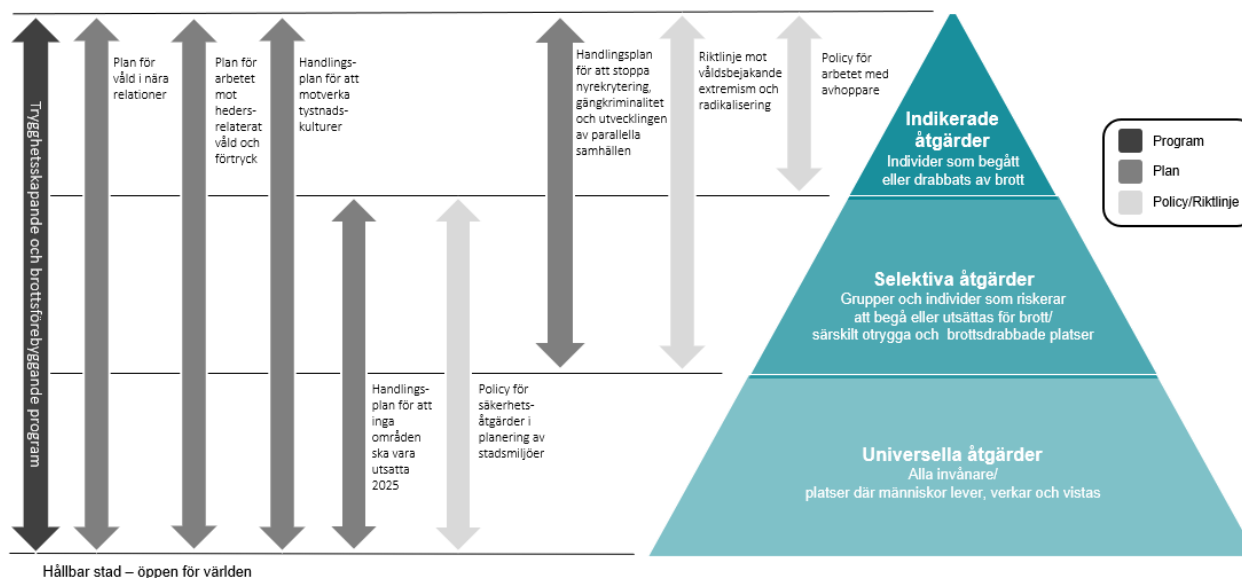
5:4 Göteborgs Stad ska motverka tystnadskultur genom att stoppa alla former av otillåten påverkan av dess chefer och medarbetare.

Särskilt ansvar: Kommunstyrelsen

Ansvar: Alla nämnder och styrelser

Bilaga 1 – Styrmiljö

Styrande dokument inom det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande området

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Här är utgångspunkten individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot grupper och individer som riskerar att begå eller utsättas för brott eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter. Det finns inga skarpa gränser mellan de olika nivåerna, och arbete som utförs inom dem påverkar varandra. Bilden ovan omfattar även styrande dokument som är under framtagande och som konkretiserar delar av strategierna i programmet. Till exempel handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025, handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, handlingsplan mot tystnads-kulturer samt plan för arbete mot våld i nära relationer. Åtgärderna som staden ska utföra för att minska brottsligheten och öka tryggheten behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln, vilket det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet inbegriper.

Det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet fokuserar på mål och strategier vars primära syfte är att öka tryggheten och minska brottsligheten. Utöver det direkt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet bedriver Göteborgs Stad ett långsiktigt arbete för en jämlik stad som fokuserar på de livsvillkor människor lever under och är en viktig grund för det arbete som sker. Livsvillkoren omfattar bland annat en likvärdig uppväxt, utbildning, arbete, en god försörjning, ett bra boende, en god livsmiljö samt delaktighet och inflytande i samhällsutvecklingen och i sina liv. Ojämliga livsvillkor kan komma till uttryck genom att vissa grupper i samhället har mindre möjlighet att påverka sina liv och har en mer begränsad frihet och handlingsutrymme. Det kan yttra sig som sämre ekonomiska förutsättningar, trångboddhet och ohälsa samt sämre läsförmåga. Men även i form av

otrygghet, låg tillit och lägre demokratisk delaktighet. Fördelningen av livsvillkoren har betydelse för hur jämlikt och sammanhållet ett samhälle är. Social sammanhållning är ett kitt som håller ihop samhället. Bristande social sammanhållning och låg mellanmänsklig tillit kan leda till känslan av otrygghet.

Göteborgs Stad har även ett antal styrdokument som fokuserar på kommunens kärnverksamhet, vilka i grunden styrs av lagstiftning. Genom exempelvis handlingsplan för arbete med mänskliga rättigheter, program för full delaktighet och planen mot rasism styr staden vilket förhållningssätt som ska råda inom exempelvis välfärd, utbildning, underhåll och stadsplanering. Att kärnverksamheten bedrivs i enlighet med lagstiftning och den lokala styrningen är en viktig grund för allt trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete.

Bilaga 2 – Stödande dokument

Nedan följer ett urval av stödande dokument för arbetet utifrån programmet. Under varje rubrik kommer först nationella/övergripande dokument och därefter lokala/mer riktade. För stöd i arbetet inom områdena våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, hatbrott, våldsbejakande extremism och arbetet mot nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällsstrukturer, se respektive befintligt eller kommande styrande dokument. Se även verksamheten Dialoga för stöd i arbetet mot våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck samt Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet för ytterligare stöd i arbetet mot organiserad brottslighet.

Nationellt brottsförebyggande program

[Tillsammans mot brott](#) (Skr. 2016/17:126)

Arbetsprocessen – Samverkan och kunskapsbaserat lägesbilsarbete

[Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2020)

[Överblick över samverkansprocessen](#) (bra.se)

[Kartläggning och lägesbild i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2021)

[Orsaksanalys i lokalt brottsförebyggande arbete](#) (Brå, 2018)

[Utbildningar i brottsförebyggande arbete](#) (can.se)

[Trygg i Göteborg och Central samverkansöverenskommelse mellan Göteborgs Stad och Polisområde Storgöteborg](#) (goteborg.se)

[Uppföljning av Trygg i Göteborg](#) (Göteborgs Stad, social resursförvaltning, Dnr. 1342/21)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

[Kommunikation i staden](#) (Göteborgs Stads intranät)

ANDTS

[En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopning- och tobakspolitiken 2016–2020 – Mål och insatsområden](#) (Ur regeringens skrivelse 2015/16:86)

Förslag till [En förnyad strategi för politiken avseende alkohol, narkotika, dopning, tobak och nikotin samt spel om pengar 2021–2025](#) (Regeringen Prop. 2020/21:132) *Obs! Förslag som röstades ner av riksdagen. Reviderat förslag är under framtagande.*

[Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende](#) (Socialstyrelsen, 2019)

[Utbildningar och öppna arrangemang inom ANDTS-området](#) (can.se)

Redovisning av uppdrag angående det drogförebyggande arbetet i Göteborgs Stad - Inklusive bilagorna kunskapsunderlag och nulägesanalys (Göteborgs Stad, social resursförvaltning Dnr. 0602/19)

Barn och unga

[Att förebygga brott och problembeteenden i skolan – Idéskrift nr 19](#) (Brå, 2012)

[Barn och unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Bedöma risk och behov för barn och unga som begår brott eller har annat normbrytande beteende](#) (Socialstyrelsen, 2020)

[Brottsförebyggande arbete i skolan – Idéskrift nr 7](#) (Brå, 2001)

[Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott](#) (Socialstyrelsen, 2021)

[Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken](#) (Anna-Karin Andershed & Henrik Andershed)

[Socialstyrelsens metodguide för socialt arbete](#) (socialstyrelsen.se)

[Strategiska brott bland ungdomar på 2010-talet](#) (Brå, 2020)

Brottsoffer

[Brottsoffer och deras närstående – Socialtjänstens ansvar för att ge stöd och hjälp](#) (Socialstyrelsen, 2012)

[Webbutbildningar, handledning, filmer och forskning för att få bättre kunskap inom olika brottsofferfrågor](#) (brottsoffermyndigheten.se)

Stadsmiljö

[BoTryggt2030 – handboken för planering av säkra och trygga livsmiljöer](#) (Tryggare Sverige, 2020)

[Boverkets vägledning kring brott och trygghet i samhällsbyggnadsprocessen](#) (boverket.se)

[Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen](#) (Boverket, Rapport 2019:20)

[Effektstudie av fyra trygghetsskapande åtgärder i stadsmiljö, Hur tryggt blev det.](#) (Spacescape på uppdrag av ArkDes, 2019)

[Gestaltad livsmiljö, ArkDes, lägesrapport Människan i fokus](#) (ArkDes 2020)

[Hur kan vi bygga bort brott och bygga fram trygghet. En studie rörande hur CPTED kan implementeras i Västra Nordstan i Göteborg?](#), (Göteborgs universitet, H Fryxell, 2018)

[Kamerabevakning som brottsförebyggande åtgärd – Ett evidensbaserat beslutsstöd samt vägledning](#) (Länsstyrelsen, Västra Götalands län, 2019)

[Framtidenkoncernens strategi för utvecklingsområden 2020–2030](#)

[Barnkonsekvensanalys \(BKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

[Social konsekvensanalys \(SKA\)](#) (Göteborgs Stad, stadsbyggnadskontoret, 2017)

Välfärdsbrott

[Välfärdsbrott och otillåten påverkan – från bidragsfusk till systemhotande brottslighet](#) (SKR, 2021)

[Ett starkare skydd för välfärdssystemet](#) (SKR, 2020)

[Lag \(2008:206\) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen](#)
[Svensk författningssamling 2008:2008:206 t.o.m. SFS 2019:653](#) (Riksdagen)

[Underrätta om felaktig folkbokföring](#) (Skatteverket)

[Rapport underrättelse om fel i folkbokföringen](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Hur fungerar oseriösa leverantörer? – för dig som vill fördjupa dig i området](#) (Göteborgs Stad, stadsledningskontoret, 2020)

[Metodhandbok för dig som jobbar med inköp och upphandling inom Göteborgs Stad](#)
(Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Checklista leverantörskontroll](#) (Göteborgs Stad, inköp och upphandling)

[Göteborgs Stads riktlinjer för individuellt ekonomiskt stöd](#) (goteborg.se) *En ny är under framtagande.*

[Handläggningsstöd för felaktiga utbetalningar](#) (goteborg.se)

[Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet](#) (goteborg.se)

Bilaga 3 – Andra viktiga aktörer

Andra viktiga aktörer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet som Göteborgs Stad samverkar med.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ

Brå är en myndighet under justitiedepartementet och har till uppgift att bidra till kunskapsutvecklingen inom rättsväsendet och det kriminalpolitiska området samt att främja brottsförebyggande arbete. Brå stödjer det lokala brottsförebyggande arbetet genom bland annat olika skrifter och handböcker, konferenser och ekonomiskt stöd.

Civilsamhället

Civila samhällets aktörer har stor betydelse för att stärka sociala förmågor och motverka utanförskap och därmed också för att öka tryggheten och förebygga brott. Här finns en stor mångfald av aktörer, från idrottsrörelsen och annat föreningsliv till organisationer som stöttar brottsoffer eller de som vill lämna ett kriminellt liv. Civilsamhället är även en viktig aktör när det gäller trygghetsvandringar. Inom det civila samhället finns organisationer vars huvudsakliga verksamhet bedrivs inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det kan handla om att driva opinion, bedriva analysarbete eller ge stöd och vägledning till övriga aktörer i samhället.

Kriminalvården

Kriminalvården är en viktig aktör i det brottsförebyggande arbetet genom uppgiften att verka för att förebygga återfall i brott. Kriminalvården arbetar med olika former av motiverande insatser och bedriver en rad behandlingsprogram. För de klienter som avtjänar fängelsestraff finns också frigivningsförberedande åtgärder, till exempel särskilda utslussningsåtgärder, utbildning och arbete eller annan sysselsättning där kommunerna spelar en viktig roll. Det återfallsförebyggande arbetet kräver inte sällan flera och långvariga insatser i samverkan med kommunen.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har fått ansvaret för att utveckla det brottsförebyggande arbetet på regional nivå utifrån regeringens nationella program, Tillsammans mot brott. I uppdraget ingår att:

- stödja utvecklingen av ett kunskaps- och problembaserat lokalt och regionalt brottsförebyggande arbete,
- bidra till att samarbete och erfarenhetsutbyte mellan berörda aktörer utvecklas på lokal och regional nivå för att förebygga brott,
- stödja kompetensutveckling och gemensamma tvärssektoriella utbildningsinsatser inom det brottsförebyggande området och
- stödja och initiera kommunöverskridande brottsförebyggande åtgärder.

Näringslivet

Inom näringslivet är det brottsförebyggande arbetet en central fråga då många företag drabbas av brottslighet. Företag kan också användas som brottsverktyg inom den ekonomiska och organiserade brottsligheten. Utöver det har näringslivet en värdefull roll i det trygghetsskapande arbetet, där möjligheter till försörjning och en stabil social tillvaro är viktiga ingredienser. I rollen som arbetsgivare har företag möjlighet att förebygga oegentligheter och stödja medarbetare som är i behov av insatser. Näringslivet och dess

branschorganisationer är därmed viktiga i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Polismyndigheten

Ett av Polismyndighetens huvuduppdrag är att arbeta brottsförebyggande och detta arbete ska bedrivas kunskapsbaserat och långsiktigt. Polismyndigheten ska även ha en nära samverkan med många olika aktörer inom det brottsförebyggande området. I och med ombildningen till en myndighet 2015 inrättades två nya funktioner i Polismyndigheten, områdespolis och kommunpolis. Områdespolisernas uppdrag är att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete utifrån den lokala problembilden. Kommunpolisernas uppdrag är att säkra kontinuitet i arbetet med samverkan med kommunerna och andra lokala aktörer utifrån behov. Huvuduppdraget är att driva och vara en motor i polisens brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten Storgöteborg (RSG) har som uppdrag att arbeta för trygghet och säkerhet både ur ett strategiskt samhällsbyggnadsperspektiv och genom ett direkt brottsförebyggande arbete mot avsiktliga händelser som anlagd brand och blåljussabotage. Riskbilden för räddningstjänsten förändras i takt med samhället och speciellt i urbana miljöer, där social obalans visar på nya former av samhällsproblem. Segregation, ojämlika livsvillkor, kriminalitet och socialt utanförskap visar sig i bostadsbränder och anlagda bränder. Sociala risker har en hög potential att övergå i akuta sociala oroligheter som kan påverka räddningsinsatser. För att förebygga och hantera konsekvenser av sociala risker och avsiktliga händelser arbetar RSG strategiskt med socialt brandförebyggande och tillitsskapande aktiviteter mot framförallt barn och ungdomar. Det övergripande arbetet för att RSG ska bidra till ett socialt hållbart samhälle bedrivs i samverkan med andra samhällsaktörer.

Övriga

Försvarsmakten försvarar Sverige, landets intressen och vår frihet att leva som vi själva väljer. Försvarsmakten främjar också samhällets säkerhet. Västra Götalandsregionen har uppdrag inom kollektivtrafik, folkhälsa, mänskliga rättigheter och turism. Trygghet och säkerhet är viktiga perspektiv inom samtliga områden. Akademien är en viktig aktör för att säkerställa kopplingen mellan teori och praktik.

Bilaga 4 – Indikatorer och nyckeltal

Nedan presenteras ett antal indikatorer för att mäta om programmets aktiviteter bidrar till att det övergripande målet och målområdena uppfylls. Till det övergripande målet knyts tre övergripande indikatorer. Utöver detta knyts fler indikatorer till var och en av de tre målområdena som rör Arbetets inriktning. Varje indikator står enbart på ett ställe i tabellen nedan, men flera av indikatorerna har bäring på fler målområden än det som indikatorn i tabellen knyts till.

Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta, att undersökningen håller hög kvalitet samt att de väl representerar målgruppen av programmet. I avsnittet nedan beskrivs val av undersökningar, bakgrundsvariabler samt frågeställningar närmare. För att ge en stabilare bild av utvecklingen används flera undersökningar som underlag. SOM-undersökningen kompletteras från 2021 med fler svarande och fler bakgrundsvariabler och kan därför framöver komma att ersätta liknande frågor från andra undersökningar, dock inte initialt.

Där det finns beslutade målvärden enligt budget eller förslag i nämnda planer så står dessa angivna. I övrigt anger målvärdet enbart önskvärd ökning eller sänkning av värdet. Målvärdet gäller till 2026 om inget annat anges. Nuvärdet anger det senaste värdet och från vilket år det gäller anges inom parentes. Alla nuvärden visar ett genomsnitt för Göteborg.

Utöver indikatorerna åtföljs målområdena även av ett antal exempel på nyckeltal. Nyckeltalen kan säga något om verksamheten och arbetssätten inom delmålen, men de kan inte i sig självt indikera utveckling av målen, utan kräver en samlad analys. De nyckeltal som anges är exempel på mått som kan vara viktiga i analysen av måluppfyllelse av delmålen och används i olika utsträckning av förvaltningar och bolag idag. Dessa har tagits fram och valts ut tillsammans med förvaltningar och bolag. Uppföljning av strategier kommer att konkretiseras vidare utifrån insatser som bestäms inom ramen för strategierna.

ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR PROGRAMMET: GÖTEBORG ÄR EN TRYGG OCH SÄKER STAD DÄR ALLA SOM LEVER, VERKAR OCH VISTAS TAR ANSVAR OCH BIDRAR TILL ÖKAD TRYGGHET OCH MINSKAD BROTTSLIGHET				
Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Göteborg är en trygg och säker stad	SOM-undersökningen	57 procent (år 2020)	Andel ska öka	Andel som svarat helt eller delvis riktigt på påståendet.
Trygghetsindex	SOM-undersökningen	73 procent (år 2021)	Andelen ska öka. Tryggheten ska öka och mest för de grupper/områden som upplever mest otrygghet.	Visar ett sammanvägt index av fyra påståenden, se nedan under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Antal särskilt utsatta områden	Polisen	5	0	Från Göteborgs stads budget 2022, även från (förslag till) Göteborgs stads plan för att inga områden

				ska vara utsatta områden år 2025 samt från (förslag till) Göteborgs stads plan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utveckling av parallella samhällen
--	--	--	--	--

MÅLOMRÅDE 3: MINSKA OTRYGGHETEN TILL FÖLJD AV RÄDSLAN ATT UTSÄTTAS FÖR BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Andel som avstått från aktivitet senaste året på grund av rädsla och oro att utsättas för brott	SOM-undersökningen	Ny fråga	Ny fråga	Består av flera frågor, se nedan under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Andel som avstått från aktivitet till följd av oro	NTU	15 procent (2019-2020)	Ska minska	Kompletterar liknande fråga från SOM-undersökningen (ny fråga). Gällande NTU finns statistik bak i tiden för trendanalys.
Andel som upplever otrygghet utomhus	Hälsa på lika villkor	33 procent (år 2021)	Ska minska	Kompletterar ovanstående frågor med trendanalys samt fler bakgrundsvariabler.
Andel som avstått kontakt med hyresvärd/fastighetsvärd, larmcentral/störningsjour eller polisen vid störningar och händelser i bostadsområdet eller vid bostaden på grund av oro för negativa konsekvenser	SOM-undersökningen	Ny indikator 2021	Ny indikator 2021	Andel som svarar ja att de avstått på någon av de tre alternativen de senaste 12 månaderna. Se mer under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.

Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes):

- Trygghetsindex, skolenkäten (Skolinspektionen/grundskoleförvaltningen)
- Andel trygghetssäkrade fastigheter (Framtiden)
- Anmälda brott: Hatbrott olika kategorier (BRÅ)
- Undersökning av det lokala företagsklimatet: "I vilken utsträckning påverkas ditt företag negativt av brottslighet/otrygghet i din kommun" (Svenskt näringsliv)
- Trygg och säker under besök i Göteborgsregionen, besöksundersökningen (Gbg & co)
- Trygghetsindex, boendeundersökningar (AktivBo/Framtiden)
- Trygghet vid centrum/torg under butikernas öppettider, boendeundersökningar (AktivBo/Framtiden)
- Kostnader för skadegörelse (glaskross, klotter, vandalisering) samt stöld/inbrott (Göta Lejon)
- Utsatt för hot/fysiskt våld de senaste 12 månaderna, Hälsa på lika villkor (Folkhälsomyndigheten/Västra Götalandsregionen)
- Antal skolor som genomgått stödutbildning för att utveckla sitt arbete mot kränkande behandling och diskriminering, kommunala grundskolor (Grundskoleförvaltningen)

MÅLOMRÅDE 4: MINSKA BENÄGENHETEN FÖR ATT BEGÅ BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Minskat antal individer i cylinder, kategori C och D	Polisen, Göteborgs stad	Ny indikator	Ny indikator	Indikator från (förslag till) Göteborgs stads plan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen.
Andel ungdomar som någon gång använt narkotika	Drogvaneundersökningen/ CAN	Årskurs 9: 3 procent av tjejer 9 procent av killar Årskurs 2 gymnasiet: 9 procent av tjejer 20 procent av killar (år 2019)	Andel ska minska	Elever i årskurs 9 och gymnasiets årskurs 2.
Andel som någon gång under de senaste 12 månaderna använt narkotika	Hälsa på lika villkor	4,8 procent (år 2021)	Andel ska minska	Ålder 16–84. Sammanvägning två frågor. Se mer under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
Andel som avrått eller begränsat barn och ungdomar från att vara ute på grund av oro att bli utsatta för brott, begå brott eller för att rekryteras till kriminella gäng	SOM-undersökningen	Ny indikator 2021	Ny indikator 2021	Andel som svarat ja. Se hela frågan och svarsalternativen under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.

Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes):

- Andel elever som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet (Grundskoleförvaltningen/Skolverket)
- Andel elever med gymnasieexamen (Grundskoleförvaltningen/Skolverket)
- Skolnärvaro, kommunala grundskolor och gymnasieskolor (Grundskoleförvaltningen och utbildningsförvaltningen)
- Antal avhopp från gymnasieskolan (Utbildningsförvaltningen)
- Antal unga som varken arbetar eller studerar (SCB)
- Andel ungdomar som någon gång använt narkotika, Drogvaneundersökningen (CAN/Socialförvaltning Centrum)
- Antal eller andel skolor som deltar i drogvaneundersökningen eller gör annan drogvaneundersökning och som arbetar aktivt drogförebyggande, Drogvaneundersökningen (CAN/Socialförvaltning Centrum)
- Narkotika i avloppsvatten (Göteborgs Stad/Polisområde Storgöteborg)
- Antal samtycken och åtagandeplaner, SSPF (Socialförvaltning Centrum)
- Antal individer i sysselsättning och att klara eget boende, SIG (Socialförvaltning Centrum)
- Antal unga som varken arbetar eller studerar (SCB)
- Hälsoenkäten, frågor om våld, för årskurs 4 och 8 samt frågor om alkohol, narkotika och tobak, åk 8 (Grundskoleförvaltningen)
- Antal orosanmälningar med kriminalitet som grund samt andel som lett till utredning barn/unga (Treserva)
- Antal ungdomar per 1000 invånare med pågående insats inom socialtjänsten på grund av kriminalitet eller missbruk alkohol eller droger (Treserva)
- Andel ej återaktualiserade ärenden (Treserva)
- Andel ärenden som avslutats med att behovet är tillgodosett, barn och unga (Treserva)
- Antal barn och unga (0–20 år) som aktualiserats på grund av våld i nära relationer (Treserva)
- Deltagande i föräldraskapsstöd (Socialförvaltning Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst)
- Antal unga som deltar i fritid, förening eller kultur (RF/SISU, IOFF samt Grundskoleförvaltningen)
- Återfall i brott, (BRÅ)

MÅLOMRÅDE 5: MINSKA MÖJLIGHETEN ATT BEGÅ BROTT

Indikator	Källa	Nuvärde	Målvärde 2026	Kommentar
Andel som uppgett att de blivit utsatta för brott (utsatthet för brott mot enskild person)	NTU Lokal	27 procent (år 2018–2019)	Andel ska minska	
Anmälda våldsbrott per 100 000 invånare	BRÅ/SCB	1203 (år 2020)	900 (år 2030)	Indikator från Göteborgs stads budget 2022. Uttag från Kolada
Anmälda våldsbrott i offentlig miljö av ökad gärningsperson per 100 000 invånare	BRÅ	224 (år 2021)	Antalet ska minska	Brott med hög anmälningsbenägenhet och är därmed bra indikator för att mäta trender.
Anmälda brott, skadegörelse per 1000 invånare	BRÅ/SCB	25,9 (år 2020)	17 (år 2030)	Anmälda brott om skadegörelser är en indikator från Göteborgs stads budget 2022. Uttag från Kolada
Anmälda brott, stöld, rån och andra tillgreppsbrott per 100 000 invånare	BRÅ	5864 (år 2020)	Antal ska minska	8 kapitel Brottsbalken, alla brottskategorier
Andel som utsatts för otillåten påverkan i samband med sin yrkesutövning.	Medarbetarenkät	Ny fråga från 2021	Ny indikator, därav målvärde oklart.	Indikator från (förslag till) Göteborgs Stads plan för att motverka tystnadskultur
Samhörighetsindex i bostadsområdet	SOM-undersökningen	51 procent (år 2020)	Resurssvaga områden ska öka till genomsnittsnivån (från 45 till 51 procent)	Indikator från (förslag till) Göteborgs stads plan för inga områden ska vara utsatta områden år 2025 Visar ett sammanvägt index och består av flera frågor, se under rubrik Fördjupning kring indikatorerna.
<p>Exempel på nyckeltal som kompletterar analys av måluppfyllelse (källa inom parentes):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal lämnade underrättelse om fel i folkbokföring till Skatteverket (Stadsledningskontoret) • Antal lämnade misstankar om felaktiga utbetalningar specificerat per myndighet (Stadsledningskontoret) • Antal inledda utredningar om felaktiga utbetalningar (Stadsledningskontoret) • Antal uppföljningar av leverantörers avtalstrohet (Inköp och upphandling/Stadsledningskontoret) • Antalet avslutade ärenden inom visselblåsarfunktionen om tips och allvarliga synpunkter som rör misstänkta verksamhetsproblem och bristande ledarskap med koppling till kriminalitet (Stadsledningskontoret) • Anmälda brott; Hot och påverkan mot samhället (BRÅ) • Antal inrapporteringar i IA om otillåten påverkan 				

Fördjupning kring indikatorerna: Källor, bakgrundsfaktorer, frågeställningar

Valet av indikatorer grundar sig i att de ska hålla god kvalitet och finnas över tid. Med god kvalitet avses att de är relevanta men även att de väl representerar målgruppen av programmet. För att ytterligare säkerställa detta görs i flera av undersökningarna extra urval där fler personer bjuds in att delta för att skapa sig en bättre bild även bland grupper som ofta i mindre utsträckning deltar i undersökningar. För att väl representera göteborgarna behöver det också vara möjligt att dela upp indikatorerna utifrån bakgrundsfaktorer och därför har de undersökningar som indikatorerna hämtats ifrån också valts med den utgångspunkten. Undersökningarna består delvis av olika bakgrundsfaktorer men varierar till viss del även i vilken åldersgrupp som ingår i undersökningen. Vidare innehåller de i vissa fall liknande indikatorer men där det ändå finns skillnader.

SOM-undersökningen:

Målgrupp: Målgruppen är slumpmässigt utvalda göteborgare mellan 16–85 år.

Bakgrundsvariabler: boendeform och upplåtelseform, kön inklusive annat, ålder, primärområde, hushållstyp, utbildningsnivå, språk i hemmet, inkomst, HBTQ, funktionsnedsättning.

Frekvens: Görs årligen.

Kvalitet: Undersökningen håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställningar/indikatorer: Fyra stycken:

1. Trygghetsindex, fyra påståenden, skala 1-5:
 - Jag känner mig trygg i mitt bostadsområde
 - Jag undviker att gå ut ensam på kvällen i mitt bostadsområde på grund av oro att utsättas för brott
 - Jag är orolig för att utsättas för misshandel/rån/våldtäkt i mitt bostadsområde
 - Gängrelaterad brottslighet är ett problem i mitt bostadsområde
2. Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna gjort följande på grund av oro att utsättas för brott? (Svarsalternativ Ingen gång, någon gång under de senaste 12 månaderna, någon gång i halvåret, någon gång i kvartalet någon gång i månaden, någon gång i veckan, flera gånger i veckan)
 - Avstått att gå ut vissa tider på dygnet
 - Avstått från att träffa vänner
 - Avstått från att gå på bio/restaurang/evenemang
 - Avstått från föräldramöte/föreningsmöte
 - Avstått från att träna/motionera
 - Avstått från att handla i närbutiken
 - Avstått från att åka kollektivtrafik
 - Varit extra vaksam på omgivningen
 - Tagit omvägar för att undvika vissa platser
 - Haft nyckeln/annat tillhugge i handen när du gått hem sent på kvällen
 - Meddelat en vän/anhörig när du kommit hem sent på kvällen för att säga att du är hemma

3. Har du under de senaste 12 månaderna på grund av oro för negativa konsekvenser för dig själv eller dina närmaste avstått från att kontakta någon av följande vid störningar och händelser i ditt bostadsområde eller vid din bostad?
 - Hyresvärden/fastighetsvärden
 - Larmcentralen/störningsjouren
 - Polisen

4. Hur ofta har du under de senaste 12 månaderna avrått eller begränsat barn eller ungdomar i din närhet från att vara ute i ditt bostadsområde på grund av oro för att de ska:
 - Bli utsatta för brott
 - Begå brott
 - Rekryteras till kriminella gäng

Hälsa på lika villkor:

Målgrupp: slumpmässigt utvalda göteborgare 16–84 år. Bakgrundsvariabler (Avser år 2020): Kön (inklusive annat), ålder, mellanområde, utbildningsnivå, ekonomiska förutsättningar, sexuell identitet, transperson, minoritet, funktionsnedsättning, bakgrund, inkomst.

Frekvens: Görs jämna år.

Kvalitet: Håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställning/Indikator:

1. Andel som upplever otrygghet utomhus: ”Händer det att du avstår från att gå ut ensam av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad?
Andelen består av de som svarat ”ja, ofta” eller ”ja, ibland”.

2. Andel som någon gång under de senaste 12 månaderna använt narkotika? Andelen består av de som svarat ”Ja, under de senaste 12 månaderna”. Baseras på viktad data.
Sammanvägning av två frågor:
 - Har du någon gång använt cannabis (tex hasch eller marijuana)?
 - Har du någon gång använt någon annan narkotika än cannabis (te.x. amfetamin, kokain, heroin, ecstasy eller LSD)?

Nationella trygghetsundersökningen (NTU):

Målgrupp: slumpmässigt utvalda göteborgare 16–84 år. Bakgrundsvariabler: Kön, ålder, område, bakgrund, utbildningsnivå, inkomst, bostadstyp, familjetyp

Frekvens: NTU görs årligen. NTU lokal vartannat år och bryts ner i lokalpolisområden. Det statistiska underlaget blir för litet för att publicera nedbruten statistik varje år. Därför visar statistiken ett genomsnitt för två år.

Kvalitet: Håller hög vetenskaplig kvalitet och innehåller tidserier.

Frågeställning/indikator: Utsatthet för brott mot enskild person: Avser självrapporterad utsatthet för: Kort-/kreditbedrägeri, försäljningsbedrägeri, fickstöld, personrån, sexualbrott, misshandel, hot och nätkränkning

Drogvaneundersökningen

Målgrupp: Drogvaneundersökningen är en enkät för skolelever i årskurs 9 och årskurs 2. Svaren fördelas på bland annat ålder (årskurs), kön, stadsdel

Frekvens: Vart tredje år. Nästa genomförs 2022.

Kvalitet: Är inte representativ för samtliga göteborgare eftersom många skolor inte deltar. Innehåller tidserier. Innehåller bakgrundsvariablerna Kön (inkl annat), stadsdel, föräldrars utbildning. Bland annat belyser undersökningarna utvecklingen av ungdomars drogvanor över tid och visar på skillnader mellan exempelvis kön och regioner. Utöver detta genererar den insamlade informationen goda möjligheter att göra mera detaljerade analyser av konsumtionsmönster, samband mellan droganvändning och risk- samt skyddsfaktorer.

Bilaga 5 – Ordlista

ANDTS – Etablerad förkortning för alkohol, narkotika, dopning, tobaks- och nikotinprodukter samt spel om pengar.

Beprövad erfarenhet – Professionell, gemensam kunskap som växer fram ur praktiska erfarenheter som diskuteras, delas, prövas, dokumenteras och granskas kritiskt. Se även ”Vetenskaplig grund”.

Brott – En handling som är belagd med straff i svensk lag eller annan författning. Underlåtenhet att handla kan i vissa fall också vara belagt med straff.

Brottsoffer – Personer som blivit utsatta för brott, vittnen till ett brott, närstående till de båda grupperna samt personer som försökt ingripa vid brottet.

Brottsofferstöd – Den som är ett brottsoffer kan behöva hjälp att bearbeta det som hänt. Det kan också handla om att erbjuda exempelvis praktisk hjälp och rådgivning. Varje kommun har ansvar för att invånarna ska erbjudas detta stöd.

Civilsamhället – Arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor, grupper och organisationer agerar tillsammans för gemensamma intressen.

Demokratiska värderingar – Respekt för mänskliga rättigheter, alla människors lika värde och avståndstagande från olika former av förtryck.

Ekonomisk brottslighet – Kriminologiskt samlingsbegrepp utan någon vedertagen definition. I en vid och allmän betydelse kan ekonomisk brottslighet definiera alla brott som begås med ekonomiska motiv och som har en karaktär av viss kontinuerlighet samt bedrivs på ett systematiskt sätt och begås inom ramen för näringsverksamhet.

Evidens- och erfarenhetsbaserad metod – Metod som visat sig ha en viss effekt på ett visst utfall.

Formell kontroll – se ”Informell och formell kontroll”.

Föräldrastödsprogram – Pedagogisk metod för att förbättra föräldraförmågan hos föräldrar till barn med utåtagerande problematik. Syftet är att stärka relationen mellan föräldrar och barn, åstadkomma beteendeförändringar genom ökad problemlösningsförmåga hos föräldrarna och arbeta med positiv förstärkning av de beteenden som man vill se mer av hos barnet.

Grannsamverkan – Samverkan på lokal nivå mellan boende, polis, fastighetsägare med flera. Syftet med grannsamverkan är att göra bostadsområden mindre attraktiva för brottslig verksamhet genom ökad uppmärksamhet från de boende i området samt kunskap om hur man skyddar sig, vilket också avskräcker och försvårar för tjuven. Målet är att minska brottsligheten och öka tryggheten och därmed också trivseln i bostadsområden.

Gängkriminalitet – En del av den organiserade brottsligheten utgörs av grupper eller nätverk som kan vara självdefinierade grupper (t.ex. mc-gäng), externdefinierade grupper (t.ex. stadsdelsbaserade grupper som tilldelats namn utifrån), icke-namnngivna grupper (t.ex. vissa familje- och släktbaserade nätverk) samt projektbaserade konstellationer (grupper som sätts ihop för att bedriva t.ex. narkotikasmuggling).

Hedersrelaterat våld och förtryck – Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som gäller i den egna familjen, släkten eller

i ett större kollektiv. Det handlar om en kollektiv moral där kontrollen av kvinnors sexualitet är central. Det hedersrelaterade våldets kollektiva karaktär innebär att det kan finnas fler förövare av båda könen och att offren kan vara både kvinnor och män samt flickor och pojkar. Hedersrelaterat våld och förtryck kan inkludera psykiskt, socialt, sexuellt och fysiskt våld och angränsar ofta till, eller överlappar med, våld i nära relationer och mäns våld mot kvinnor.

Hem för vård eller boende (HVB-hem) – En form av social dygnsvård. Det är en institution i Sverige som på kommunens uppdrag inrättas för barn, ungdomar, vuxna eller barnfamiljer och som bedriver behandling, omvårdnad, stöd eller fostran. HVB-hem kan exempelvis inrikta sig på missbruksproblematik.

Informell och formell kontroll – Brottsförebyggande åtgärder handlar bland annat om att öka kontrollen genom informell eller formell kontroll. Informell kontroll är sådan kontroll som upprätthålls med hjälp av informella och personliga relationer mellan människor och utövas till exempel av föräldrar, lärare eller människor i grannskapet. Formell kontroll uttrycks genom lagar och regler och utövas med hjälp av exempelvis polis, ordningsvakter eller andra som har till uppgift att ingripa i samband med olika former av olämpligt eller brottsligt beteende. Formell kontroll kan även handla om kameraövervakning eller annan teknisk utrustning. Där detta behövs är det viktigt att den personliga integriteten skyddas.

Kamerabevakning – Verktyg för att minska brottsligheten och/eller öka tryggheten.

Kollektiv förmåga – Sociala förhållanden där relationen mellan samhällsmedlemmarna kännetecknas av ömsesidig tillit och delade förväntningar om att alla har avsikt och förmåga att ingripa och hjälpa till för att upprätthålla den informella sociala kontrollen i ett område.

Kriminell – Brottslig, olaglig, illegal. En handling som strider mot gällande lag. Person som i stor omfattning begår olagliga handlingar.

Kunskapsbaserat arbete – Arbete som utgår från en lokal lägesbild och utformas utifrån orsaksanalyser samt evidens- och erfarenhetsbaserade metoder. Arbetet följs även upp och återkopplas. Det innebär att arbeta systematiskt och strukturerat mot brottsproblem.

Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet – Göteborgs Stad har en centralt belägen funktion som arbetar mot organiserad brottslighet. Arbetet omfattar att ta initiativ till, samt stödja och driva nätverk och samarbetsprojekt som ska leda till konkreta åtgärder mot gängkriminalitet, organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och otillåten påverkan. Kunskapscentrum arbetar även långsiktigt och strukturellt genom att försvåra för kriminell verksamhet och otillåten påverkan. Nätverket består utöver staden av 12 samverkande myndigheter.

Lägesbild – Att ta fram en lägesbild innebär att beskriva och samla information om aktuella förhållanden för att ha som underlag när åtgärder ska väljas och planeras. Lägesbilden kan visa vilka problem som är vanligast, vilka områden eller grupper som är utsatta, hur utvecklingen ser ut över tid eller om det finns några avvikelser. En lägesbild kan också innehålla ett proaktivt tänkande genom att man förutser problem. En sådan bild kan till exempel bygga på omvärldsbevakning. Lägesbilder utgår från lokala förhållanden och kan aggregeras till en central lägesbild.

Nattvandring – Innebär att grupper av vuxna rör sig ute på gator och torg och i miljöer där ungdomar vistas kvälls- och nattetid, i syfte att skapa en lugnare miljö i det offentliga rummet.

Det ersätter inte polisen eller fältarbetare utan kompletterar dessa. Nattvandrarernas uppgifter kan till exempel vara att praktiskt hjälpa ungdomar eller vara en vuxen lyssnare.

Normbrytande beteende – Negativa och destruktiva beteenden som på olika sätt innebär att regler och normer i det samhälle som individen lever i överträds. Det kan vara allt från att allvarligt bryta mot föräldrars regler, använda alkohol och narkotika, skolka, snatta, stjäla och klottra till grövre förseelser såsom att slåss, hota, sexuellt ofredande och att plåga djur.

Offentlig sektor – Omfattar kommunernas, regionernas och statens verksamheter och är till stor del skattefinansierad.

Offentliga rummet – Begrepp för utrymmen i bebyggelse inomhus eller utomhus dit allmänheten har enkelt tillträde och äger gemensamt. Dit räknas framför allt gator, torg och parker men också köpcentrum, bibliotek, badplatser och andra mötesplatser.

Ordningsvakt – Som ett komplement till polismyndighetens arbete för att göra staden tryggare finns uniformerade ordningsvakter. Ordningsvakterna är förordnade av Polismyndigheten och har flera polisiära befogenheter. De finns till hands för allmänheten och kan ingripa aktivt genom att avvisa och omhänderta personer som stör den allmänna ordningen. Detta regleras i lagen (1980:578) om ordningsvakter. Uppdraget innefattar även förebyggande insatser som till exempel anmälan av skadegörelse, klotter och nedskräpning.

Organiserad brottslighet – Nätverksbaserad vinstinriktad brottslig verksamhet i projektform som har vilja och förmåga att skydda och underlätta brottslighet genom otillåten påverkan. Det finns en arbetsdelning och flexibilitet som innebär att personer går in och ut ur grupperingen. Verksamheten bedrivs i regel diskret, men kan ibland ta sig uttryck i synliga gäng, med ett utmanande beteende, symboler och maktanspråk. Grupperingen har inte kommit till för sin egen skull utan behövs för att utföra brotten.

Otillåten påverkan – Trakasserier, hot, våld, skadegörelse och korruption som syftar till att påverka myndighetsutövning och beslutsfattande genom att få tjänstepersoner att fatta felaktiga beslut eller att avstå från att ingripa eller genomföra kontroller.

Otrygghet – Se ”Trygghet och otrygghet”.

Parallella samhällsstrukturer – Syftar vanligen på sociala strukturer som bidrar till brottslighet och otrygghet och som begränsar individers rättstrygghet och deras möjligheter att utöva fri- och rättigheter, samt inverkar negativt på rättsväsendets och övriga samhällsaktörers förmåga att verka. Detta skapar områden som står utanför det traditionella samhället och dess normsystem. Områdena kännetecknas ofta av segregation, fattigdom, brottslighet och skolproblem.

Platssamverkan – Ett sätt att skapa säkra, trygga och attraktiva platser där människor bor och verkar. Det handlar om att offentliga och privata aktörer går samman i en fristående, icke-vinstdrivande organisation och tar gemensamt ansvar över ett geografiskt avgränsat område.

Preventionsnivåer – Utgångspunkten är individen eller gruppen som insatserna riktas mot. Det handlar om indikerade, selektiva och universella åtgärder. Den universella preventionen berör alla invånare och avser generella insatser mot brott. Den selektiva nivån riktas mot riskgrupper/individer eller särskilt brottsdrabbade platser. Indikerad prevention riktas till dem som har begått eller drabbats av brott tidigare. Det kan också vara tidigare brottsutsatta platser eller verksamheter.

Radikalisering – Den process som leder till att en person eller en grupp stödjer eller utövar ideologiskt motiverat våld för att främja en sak.

Riskbeteende – Riskbeteende är ett levnadssätt som medför risker av olika slag. När det gäller brottslighet och kriminalitet uppmärksammas hos individen bland annat tidiga beteendestörningar, impulsivitet, brottsstillåtande attityder och missbruk.

Risikfaktor – En riskfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som ökar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Riskfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Riskfaktorer varierar över tid och också mellan olika individer. Samtidig förekomst av flera riskfaktorer ger sämre prognos, och risken för beteendeproblem är än större om riskfaktorer återfinns på flera nivåer eller i flera kontexter samtidigt, exempelvis både hos den unge själv och i familjen. Detsamma gäller tidig debut i problembeteende. Riskfaktorerna för brottslighet och kriminalitet kan vara direkta eller indirekta och kan exempelvis vara: bristande ekonomiska resurser, dålig relation mellan föräldrar och barn, övergrepp, brott eller missbruk hos föräldrar, tidigt skolmisslyckande, dålig skolmiljö och anknytning till en brottsbelastad kamratgrupp.

Risikområde – Se ”Särskilt utsatt område, risikområde, utsatt område”.

Rutinaktivitetsteori – Rutinaktivitetsteorin handlar om de förutsättningar som krävs för att ett brott ska begås. Den bygger på att tre faktorer måste vara uppfyllda för att ett brott ska kunna uppstå; en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt eller offer för den kriminella handlingen samt avsaknad av formell och informell kontroll. Om någon av de tre förutsättningarna saknas minskar sannolikheten för att ett brott ska begås. Vänds detta till förebyggande åtgärder pratar vi om att; minska motivationen hos en person att begå brott, stärka den formella och informella kontrollen och begränsa tillgängligheten till eller stärka skyddet av lämpliga brottsobjekt eller brottsoffer.

Skadegörelse – Brott som begås av den som uppsåtligt förstör eller skadar annans fasta eller lösa egendom. Det kan till exempel vara skadegörelse på motorfordon med eller utan brand, klotter, sönderslagna fönsterrutor eller sönderslagna gatlyktor.

Skyddsfaktor – En skyddsfaktor för ett visst beteende är en egenskap, en händelse, ett förhållande eller en process som minskar sannolikheten eller risken för ett visst utfall, i detta fall normbrytande beteende. Skyddsfaktorer ökar också den unges och familjens förmåga att ta till sig och delta i det förändringsarbete som en insats eller påföljd innebär. Skyddsfaktorer kan hänföras både till den unge själv och till den närmaste familjen, men också till skolan, sociala nätverk och närsamhället. Närvaro av en eller flera skyddande faktorer kan göra att den unge inte utvecklar ett normbrytande beteende, trots att han eller hon exponeras för riskfaktorer. Skyddsfaktorer för brottslighet och kriminalitet kan till exempel vara: känsla av sammanhang, tydliga regler, deltagande i organiserade fritidsverksamheter, bra skolklimate och trivsamt närmiljö.

Situationell brottsprevention – handlar om att förhindra eller försvåra att brott begås genom att förändra den aktuella platsen eller situationen där brott kan begås. Det handlar också om åtgärder riktade mot brottsobjektet för att minska dess tillgänglighet.

Släktbaserade kriminella nätverk – Organiserad brottslighet där utövarna huvudsakligen förenas av släktband, i hög grad avskärmar sig från majoritetssamhället och strävar efter att

bygga upp ett parallellt samhälle med ett parallellt rättssystem där lojaliteten och makten ligger hos familjen istället för hos staten.

Social brottsprevention – handlar om att genom olika sociala åtgärder undanröja anledningarna till att människor begår brott. Det syftar både till att motverka att individer börjar begå brott och att motverka återfall i ny brottslighet. Det kan handla om allt från insatser i skolan till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer.

Social insatsgrupp – Ett arbetssätt där koordinering av insatser/stöd sker för personer över 18 år och som inte identifierat sig som yrkeskriminella. I samordningen finns socialtjänst, skola, polis och fritid, men även frivård och kriminalvård. Genom samordnade insatser ska en ung person stödjas till att byta livsstil genom stöd till behandlingsprogram för sitt missbruk, psykiatriska problematik, kriminella livsstil men även stöd till arbete och bostad.

Social tillit – Social tillit eller den mellanmännsliga tilliten, definieras som människors benägenhet att lita på människor de inte känner. Ett samhälle fungerar bättre om medborgarna litar på den ”okände andre”.

SSPF – Socialtjänst, skola, polis, fritid (SSPF) arbetar gemensamt med förebyggande arbete riktat mot ungdomar (12–20 år) i riskzon för kriminalitet. Syftet är att bidra till en positiv utveckling för en ungdom som har eller riskerar att hamna snett. Genom en gemensam åtagandeplan ska de samverkande parterna bättre möta den unge som det finns en oro kring. Målet är en fungerande skolgång och ett liv fritt från kriminalitet och droger. Målet är också att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogmissbruk och andra riskbeteenden.

Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område – Utsatt område är ett begrepp som polisen i Sverige sedan 2015 använder för att beskriva förortsområden och stadsdelar med över tid låg socioekonomisk status och med kriminell påverkan på lokalsamhället. Riskområden är områden som uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men inte når upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Ett särskilt utsatt område kännetecknas av en allmän obenägenhet att delta i rättsprocessen. Det kan även förekomma systematiska hot och våldshandlingar mot vittnen, målsägare och anmälare i området. Många gånger har det skett en normalisering vilket lett till att varken myndigheter eller de boende reflekterar över det avvikande läget i området. Ett särskilt utsatt område inbegriper även i viss mån parallella samhällsstrukturer, extremism, såsom systematiska kränkningar av religionsfriheten eller starkt fundamentalistiskt inflytande som begränsar människors fri- och rättigheter, personer som reser iväg för att delta i strid i konfliktområden samt en hög koncentration av kriminella.

Trygg i Göteborg – Göteborgs Stad och polisområde Storgöteborgs samverkar för att öka tryggheten och minska brottsligheten enligt den kunskapsbaserade modellen Trygg i Göteborg. Modellen bygger på den nationella modellen för kunskapsbaserat lägesbilsarbete i samverkan mellan kommun och polis.

Trygghet och otrygghet – Trygghet är ett mångfacetterat begrepp som används i olika sammanhang och som kan betyda olika saker för olika människor bland annat beroende av tid på dygnet, den fysiska platsen, vem man är och tidigare erfarenheter. För att uppleva trygghet är det grundläggande att ha goda livsvillkor även om inte detta enbart avgör den upplevda tryggheten. Trygghet innebär också att känna tillit till sina medmänniskor och att känna säkerhet. I detta program avgränsas otryggheten till att främst omfatta rädslan för att utsättas för brott.

Trygghetskamera - Med trygghetskamera menas i detta sammanhang kamerabevakning för att öka tryggheten och/eller minska brottsligheten, inte tillsyn via webbkamera i människors hem, så som begreppet vanligen används.

Trygghetsvandring – Trygghetsvandring innebär att en grupp människor går igenom ett område och systematiskt inventerar det ur trygghetssynpunkt. Grundtanken är att de som bor och verkar i lokalsamhället har störst kännedom om det och att deras erfarenheter är viktiga att ta tillvara. Vanligen deltar boende i området, men också företrädare för stadens förvaltningar och bolag, lokala föreningar, bostadsföretag, politiker och polis. I processen ingår att ta fram förslag på lösningar, och trygghetsinventeringen kan sedan ligga till grund för både större och mindre åtgärder.

Tystnadskultur – Det saknas en tydlig definition av begreppet, men här avses ett grupp beteende där en grupp tillägnat sig normer, föreställningar, vanor och antaganden som medför att personer i gruppen drar sig för att uttala sig om ett givet ämne. Det kan exempelvis handla missförhållanden, sexuella trakasserier och ekonomiska oegentligheter.

Universell utformning – Handlar om att skapa lösningar som fungerar för så många som möjligt redan från början. Utgångspunkten är att människor är olika med olika behov och förutsättningar.

Utsatt område – Se ”Särskilt utsatt område, riskområde, utsatt område”.

Vetenskaplig grund – Handlar om att utgå från resultat från vetenskapliga studier som forskare har bedrivit. Resultaten behöver sedan tolkas för att kunna användas på ett fungerande sätt i det egna sammanhanget. Se även ”Beprövad erfarenhet”

Våld – En handling som skadar, smärtar skrämmer eller kränker en annan person och får den att göra något mot sin vilja eller avstå från något som den vill. Det kan vara fysiskt, psykiskt, verbalt eller sexuellt våld, hot eller trakasserier.

Våld i nära relation – Begreppet omfattar alla typer av våld mellan närstående. Våld i nära relationer drabbar både kvinnor och män, men kvinnor drabbas oftare av upprepat och mer allvarligt våld. Många barn upplever våld i sin familj. Våld i nära relation förekommer i partnerskap, familj, profession eller annan social kontext. Våldsutövaren kan ha olika typer av nära och förtroendefulla relationer till den som utsätts. Ofta handlar våldet om ett mönster av upprepade handlingar. Våldet kan vara exempelvis fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt. Det kan handla om allt ifrån subtila handlingar som att bli förlöjligad, till grova brott som att utsättas för våldtäkt eller allvarliga hot.

Våldsbejakande extremism – Samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål.

Välfärdsbrottslighet – Organiserad kriminalitet som genom avancerade brottsupplägg kommer åt pengar från offentliga system.